

BUDAPESTI CZÉGEK.

A legjobb Fogak és fogsorok
rágáshoz használhatók, legolcsóbb árakon.
RÓNA IMRE
fogspecialistánál.
Budapest, Király-utca 47., a ferézvárosi templom átellenében.
A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárnál kapható:
A honfoglalás története.
A művelt közönség számára.
Irta
Borovszky Samu.
Ára füzve 1 frt. — Vászonkötésben 1 frt 60 kr.

FÖLDVÁRY IMRE
férfidivat- és fehérnemű-raktára.
BUDAPEST,
IV., Koronaherczeg-utca 11. sz., a posta mellett és VIII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
Villamvilágítás. — Telefon. — Árjegyzék bérmentve.
Czégem össze nem tévesztendő Földvári J. (Jakab) czéggel.
Tanulmányokat, Képviseletet, Gyermek- és Nőiskolákat, Dolgozókat ajánl és elhelyez
Gerson Anna asszony
BUDAPEST,
Andrássy-út 21.
(félemelet).
Hirdetések felvételnek
a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalában,
Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

„Toronyórák”
palota, laktanya, gyári órákat, villanyórákat, legelőnyösebben rendez be
Mayer Károly L.
Lásd magyar gőz-órágyára
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzék, költségszám. bírm.
Kertész Tódor
műipararu
uj raktára
Kristóf-tér
Gróf Teleki palotában.
A Magyar Asphalt részvény-társaság
Budapest, Andrássy-út 30.
elváallja jótállás mellett legolcsóbban asphalt-burkolatok fektetését és nedves lakások, pinceszék, stb. gyökeres szárazzáttételét.
Telefon.

VASÁRNAPI UJSÁG

34. SZÁM. 1894. BUDAPESTI, AUGUSZTUS 26. 41. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: A VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 12 frt félévre 6 frt
 Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre 4 frt
 Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5 frt félévre 2.50
 Külföldi előfizetésekre a postaiilag meghatározott viteldi is csatolandó.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:
A jelzalogos kölcsönök.
Tájékoztató a magyar gazdaközönség számára.
Irta
HAVAS MIKSA.
Ára füzve 80 kr.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:
A magyar családi hitbizomány.
Irta
Dr. Katona Mór
a kassai kir. jogakadémia ny. r. tanára.
Ára füzve 4 frt.

Főraktár Budapest, 1894 augusztus 1-étől saját házban
VI., Váci-körút 57/a. sz.
Alakult 1866. **KÜHNE E.** Alakult 1866.
gazdasági gépgyára Mosonban.
Ajánlja általánosan kedvelt, egyszerűségében felülmúlhatlan s több mint 14,000 példányban elterjedt
„Hungaria Drill” és „Jubileum Drill”
sorvetőgépeit leszállított árakon. 5831
Hegyes hullámos terültre „MOSONI DRILL” legjobb, legegyszerűbb sorvető. Sack-féle ekék, két és több vasu ekék. Laacke-féle szántó földboronák 12-féle nagyságban. Laacke-féle kedvelt rétboronák. Rosták konkolyozók, kit. szelelő magtár-rosta, (33 forint) meglepő munkaképesség. Ventzky-féle füllesztők, szecska- és répvágók stb. stb. Árjegyzékek bérmentve.
Főraktár Budapest,
1894 augusztus 1-étől saját házban.
VI. ker., Váci-körút 57/a. sz. a.

GANZ ÉS TÁRSA
VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT
BUDAPEST.
Ajánlanak mindennemű vas-, acél- és fémöntvényeket építkezési és gépészeti czélokra vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére. — A helyi viszonyok szerint szerkesztett turbinákat, órlöhengereket kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési cikkekkel. — Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — Alagcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállító kocsikat. — Álló vagy fekvő gázmotorok egy vagy két hengerrel és mindennemű zúzógépek.

SIÓFOK.
Magyar tengeri fürdő idegedző hullámveréssel.
A fővárosi előkelő körök kedvelt kirándulási helye.
Utókurára melegen ajánlható!
Szept. 1-étől tetemesen leszállított árak!
Gyönyörű fürdőpart. Pompás hullámcsapás.
Fényüzéssel berendezett szobák.
Kitűnő konyha, gondos kiszolgálás.
Villamos világítás, vízvezeték.
Csónakázás, vitorlázás, halászat, löverseny.
Bálok, táncestélyek, tűzijátékok, velencei éj s egyéb ünnepélyek.
Bővebb felvilágosítást adnak dr. Preysz „Fürdő-irodalmi könyvtárban” megjelent ismertetések, melyek minden könyvtárban kaphatók.
Mérsekelte árú jegyfuzetek Cook és Hanaál (József-tér 4.)
Nyaraló telkek jutányos áron!
Értesítést nyerhetni Holzwarth Continental-szállodájában vagy az igazgatóságnál Siófokon.

Nyilvános elemi fiu-iskola
Budapest, IV., Ujvilág-utca 16, I. em.
A Nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium engedélyével megnyitott nyilvános jogu, államérvényes bizonyítványokat kiállítható
4 osztályú tan- és nevelő-intézetemet
alkalmasabb, minden igénynek megfelelő helyiségbe helyeztem át, melybe egyaránt felveszek bejáró, félkosztos és belakó növendékeket s nagy súlyt fektetek a rendes tantárgyakon kívül különösen a német nyelv gyakorlati oktatására mind a 4 osztályban és a test edzésére.
A tandíj a beiratási s orvosi díjon kívül mind a 4 osztályban havi 10 frt. A félkosztosok a tandíjjal együtt szintén mind a 4 osztályban — összesen havi 28 frtot fizetnek; a belakókat pedig külön szóbeli megbeszélés alapján fogadom el.
Mint hogy a növendékek csakis korlátolt számban vétetnek fel, a mélyen tisztelt szülőket és gyámokat felkérem az előjegyzéseket intézeti helyiségemben naponként d. e. 9—1-ig eszközöljék.
A tanév szeptember 1-én kezdődik, de kellő igazolás mellett az év bármely részében is vétetnek fel növendékek.
A rendes beiratások augusztus 20-án kezdődnek, a magánvizsgálatok pedig szeptember havában tartatnak, de előleges bejelentés alapján az intézetemben az év bármely szakában is letehető.
A bizonyítványok államérvényesek.
Mindennemű egyéb felvilágosítással szívesen szolgál.
5848
Szánkássy János, igazgató, intézet-tulajdonos.

PLÓSZ SÁNDOR,
AZ IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM ÚJ ÁLLAMTITKÁRA.
Nagy feladatok megoldására csak kiváló férfiak vannak hivatva. Jól tudja ezt igazságügyünk vezetője, Szilágyi Dezső, és ezért nagyszabású igazságügyi reformmunkáinak keresztülvitelére maga mellé vette államtitkárául, munkatársul volt tanártársát, Plósz Sándort.

Plósz nem újonckép lép be a munkakörbe, mely új állásával össze van kötve. Az igazságügyi codificatio munkájában, mely Szilágyi Dezső minisztersége alatt oly nagy lendületet vett, eddig is őt illette az oroszlanrész. Azt mondják, hogy minden kor megeremti a férfiakat, kikre szükség van. Évtizedeken át tespedt igazságügyünk. Mig állami intézményeink minden más téren rohamosan fejlődtek és a nyugat-európai államok intézményeinek színvonalára emelkedtek, addig az igazságügy terén alig történt valami haladás. A régi perlekedési mód a maga végtelen sokaságú írásaival és elavult formaságaival ma is hatályban van még nálunk, dacára annak, hogy már Romániában, Szerbiában és Bulgáriában is szóbelileg folynak a pörök. Jogszaink Werbőczy régi Hármaskönyvére kénytelenek hivatkozni sok kérdésben ma is, a gőz és villamos-ság századában.

Plósz Sándor, a magyar jogtudomány és az igazságügyi codificatioval. Ő mint író, mint tanár és mint törvénytervező egyaránt igen kitűnő jogászunk. Irodalmi működése elvitte nevének híret külföldre is. A keresetjogról írt munkáját alapvetőnek ismerte el a német jogtudomány is. A magyar váltójog kézikönyve, eredetisége, alaposága, szigorú logikája és eszmegazdsága tekintetében egyedül áll irodalmunkban.

Mint tanár eltörülhetlen nyomokat hagyott a jelen jogásznemzedék jogi képzettségében és gondolkodásában. Nem is volt az egyetem jogi karának tagja, a kibez az ifjúság annyira ragaszkodott volna, mint ő hozzá. És az egyedül sajnálatos dolog államtitkári kinevezésében az, hogy az egyetem egyik legkitűnőbb tanárát veszti benne, hogy az ifjúság nélkülözni fogja vezető szellemének hatását.

Plósz Sándor. Ellinger Ede fényképe után.

Mint törvénytervező sem kevésbé válik ki Plósz Sándor. A tudós tág látköre egyesül benne erős gyakorlati érzéssel. Logikájának ereje itt is teljesen érvényre jut. A magyar törvénytárban alig van törvény, mely legkisebb részleteig annyira át volna gondolva, mint a sommás eljárásról szóló törvény. Azonkívül nem egy eredeti eszmét is rejtenek e tervezeti magukban. Ez adja kulesát annak, hogy a polgári perrendtartásról készített tervezete fölötte áll a perrendtartást szabályozó minden más európai törvénynek.

Plósz Sándor 1846-ban született Pesten. Atyja, Lajos, széles körökben ismert és kedvelt orvos volt; egyik fivére, Pál, orvosi egyetemünknek jeles tanára. Jogi tanulmányait Bécsben és Budapesten végezte el 1866-ban. 1868-ban a pesti egyetemen a jogtudományok doctorává avatták; 1868-ban közügyvédi, 1869-ben váltóügyvédi oklevelet nyert.

Joggyakorlatát 1866-ban egy ügyvédi irodában kezdte meg; 1867 februárban a pesti pénzügyi ügyészségnél folytatta, mint fogalmazógyakornok. 1867 novemberben tollnoknak választották a pestvárosi törvényszékhez, hol gyorsan haladt előre és már 1871-ben Budapestben a bel-lipótvárosi egyes bíróságnál mint helyettes egyesbíró működött.

Ebben az időben (1871-ben) kezdte meg irodalmi munkásságát is a „Jogtudományi Közlöny”-be írt értekezéssel. 1872-ben a magyar jogászgűlés állandó bizottságának felhívására véleményét írt a III. jogászgűlés alkalmára a munkabérek lefoglalhatóságáról.

1872 októberben már bíró volt a pesti kir. törvényszéknél. Ezen állásáról az akkor felállított kolozsvári egyetemhez a polgári törvénykezés, s a váltó- és kereskedelmi jog rendes tanárává nevezetett ki, 1881-ben pedig a budapesti egyetemhez tétetett át a polgári törvénykezés rendes, s a váltó- és kereskedelmi jog jogosított tanárává.

Irodalmi dolgozatai közül (a nagy számú, kisebb-nagyobb értekezéseken, véleményeken, felolvasásokon és bírálatokon kívül) különösen a keresetjogról 1876 és 1879-ben megjelent értekezései emelkedők ki, a melyek összefoglalva és kiegészítve 1880-ban németül is megjelentek Lipseben „Beiträge zur Theorie des Klage-rechts” cím alatt. Másik nagyobb munkája a magyar váltó-jog kézikönyve 1877-ben jelent meg, második kiadásban 1889-ben, s harmadik kiadása most van sajtó alatt.

1880-ban Pauler igazságügyminiszter a közvetlen szóbeli peres eljárás tanulmányozására Németországba küldte ki, hol három hónapot töltött. Ettől kezdve 1885-ig a polgári perrendtartásnak egy 613 §-ra terjedő tervezetét dolgozta ki. Szilágyi minisztersége óta, (1889-től) majdnem szakadatlanul törvényelőkészítéssel is foglalkozik. Ő dolgozta ki a sommás eljárásról szóló törvény több rendbeli javaslatát, s az 1893-ban megjelent 674 §-ra terjedő teljes perrendtartási tervezetét. Ő töle van a házassági ügyekben követendő eljárás tervezete is. Ezenkívül részt vett egyéb törvényelőkészítő munkálataiban is.

1884-ben a magyar tud. akadémia levelező, 1894-ben pedig rendes tagja lett. A kolozsvári egyetemen egy izben, a budapesti egyetem jogi karán pedig két izben volt dékán.

OH ISTENEM, MÉGIS, MÉGIS...

Oh istenem, mégis, mégis,
Megnynghatom végre én is!
Hogy kétkedém, bűnül ne vedd,
Áldom most már a te neved.

Megesalódtam, ha reméltem,
Szenvedés volt egész életem,
De a te szent, erős kezed
Annyi bú közt fölvertetett.

És vigaszul küldéd nekem
Az én édes kis gyermekem,
Kit ölemben tartogatok,
Szent nevedre tanítogatok.

S a hogy ajkíról leleben,
„Miatyánk ki vagy a mennyben”
Nincs szivemben semmi földi,
Áhitat csak, mi eltölti.

Mintha égi szózat kelne
Hit, reményként e kebelbe,
Hogy őt soha el nem hagyod...
S tört szívvél is boldog vagyok!

ELTITKOLJUK EGYMÁS ELŐTT...

Eltitkoljuk egymás előtt,
Hogy nem érzünk úgy, mint előbb,
Szótalanul járunk-kelünk
És oly nehéz a kebelünk.

S szóra hogyha nyíl ajakunk
Minden szavát latolgatunk,
Hogy ne fájjon, hogy ne sértsen...
— S nem értjük meg egymást még sem.

TANÁCS.

Eszményedet ha seb érte,
Küzdj, higj, szenvedj, halj meg érte:
Megdicser — s ez nagy dolog —
Egy rövidke nekrológ.

De ha törni vágysz előre,
Ne vitakozz — ne légy dőre,
Legyen flozofiad,
Mit ki se sejt, ki se lát.

Föl ne tárd az igazságot,
Mert kik viszik e világot
Nem bocsátanak meg soha:
A zseni s az — ostoba.

SZURY JÁNOS.

A GERJÉNES KINCSE.

Elbeszélés.

Irta Györkönyi Károly.

VI.

Szombat délután nagy riadalom volta faluban.

A nagy fogadó kapuján csodálatos négykerékű alkotmány fordult ki. Nagy láda-forma volt a tengelyek fölül erősítve, körülragasztva nemzeti színű papirossal. Ezt a csodálatos szekeret a Giacomo toporzékoló ponnija húzta, mely tele volt agatva sallanggal, csótárral. A gyeplőt az aranyujtásos, skarlátpiros ruhába bujtatott püpos Andreo fogta, a könyökére erősített verével döngötte a háta mögé kötött réztányéros nagy dobót. A dobrol a ládára, a ládáról a dobra bolond jó kedvében versenyt ugrált a fekete pudli, meg egy kékpofájú majom.

Az a szekér a ráragasztott öreg betűs hirdetésen Léta kitünő műértő nemességét és mélyen tiszteltközönségét meghívta a világhírű Giacomo Albano holnap délután tartandó nagyszerű, rendkívüli megnyitó díszelőadására. Első hely húsz krajczár, második hely tíz krajczár, harmadik hely és gyermekek tetszés szerint.

Örök dicsőségére legyen mondvá Léta kitünő közönségének: ostromolta a „pénztárt”, és mindenki „első helyet” kért. Nem is csinált aztán második helyet Giacomo. Felállított őt sor széket, padot a nagy szekeres félszer előtt, a polyával behintett udvaron, az Isten szabad szép ege alatt. Ez volt az a bizonyos első hely. Az első hely körül aztán tetszése szerint tolonghatott a tetszés szerint fizető harmadik hely.

Léta műpártoló közönsége megkapta áldozatkészsége jutalmát. A talján bámulat ember volt. Csepűragással, szalaghuzgálással, késnyeléssel, ezekkel a rongyos sokadalmi mutatónyokkal elő se állott. Soha léta ember még nem látta esodákat mivel. Fehér galambot tett a kalapba, a kalapot megcsóválta és az üres volt, — aztán megint egyet fordított rajta és ime: a galamb a kalapból felröpült a mestergerendára. A jegyző úr óráját mozsárban izzóporrá törte, mindenki láthatta, aztán csettentett az újjával és az ijedt gazda füléből húzta ki azon épen. Aztán micsoda ördögös tudománya volt a kis lónak, pudlinak! Csak úgy ámulat a sok nép.

A korcsmárosné az első széksorban ült; mellette a lánya, a mellett a mérnök. Teljes selyem-, meg csipkeparádében volt az asszony, befűzve, hogy csaknem kicsattant a piros arca. Nem a mutatónyokat nézte, csak azt, a ki elkövette őket; azt a nyúlánk ruhanyos alakot, a melynek a testhezálló zöld ruháján a hatalmas izomzat minden játéka meglátszott; azokat a villogó szemeket, melyek őt, épen őt öntötték el lángoló ragyogással... Az a délczeg, gyönyörű ember neki játszott, az ő tetszését leste, és az asszony szét-szétnyíló piros ajkai közül egy nehéz sohaj szakadt ki...

Képes egy ideig mosolyogva nézte annak a két vágyakozó embernek a tüzelő játékát, de figyelmét csakhamar lekötötte Sára. Ez a meglelt leány gyermek módjára élvezte a Giacomo csudáit. Egész felindulásban követte a művészt meglepetéseit, melegen ragyogó szemmel, rózsás pirra hevülöl arccsal. Mikor a mérnök az egyik szünetben egy-két fogásnak a természetes, egyszerű megoldását megmondta neki, szinte megmegehezelt.

— «Ne rontsa kérem az illuziómat. Elég a hétköznap az én életemben; hadd maradjak ebben a rövid órában egy szebb világban!»

Bizonyos keserűség volt ebben a beszédben, mely arra idomította Képest, hogy mosolyogva dezze:

— «Ugy beszél, mint a ki már nagyon sok keserű csalódáson ment keresztül!»

Sára izgatottan feléje fordult.

— «És ki mondja önnek, hogy nem mentem?»

— «Vajjon? — tréfázott tovább a mérnök. — Csakugyan kíváncsi vagyok. Például?»

— «Például családomban önben!»

— «Oh, megijeszit!»

— «Hasztalan akarja tréfára fordítani a dolgot, mégis úgy van.»

Képes a lány indulatos beszédjére elkomolyodott.

— «Gondolkodóba ejt, Sára kisasszony. Most látom, hogy nem véletlen, nem szeszély az a tartózkodó magaviselete, melyet az utóbbi napokban irányomban tanusit... Mily jó barátok voltunk mi ketten a Jakab kórágya mellett! Most, hogy lábbad a fü, mióta megszűnt az az énnekem olyannyira kedves kötelesség, mely önnel közös gondot engedtet viselnem, hűtelen lett én hozzám az én vitéz kis bajtársam...»

A leány sötétkék szeme kissé elhomályosodott, kicsiny keze idegesen szorongatta a legyezőt.

— «Nem én lettem hűtelen önhöz; ön hűtelen önmagához. Én önben azelőtt melegsívű, igazságos embert láttam, a ki megteszi kötelességét; hálás az iránt, a ki az érdekében szenvedett; a kiben rosszkarat nincsen...»

— «És most? Most mást lát bennem?»

— «Igen; én most önben félelmetes embert látok. Én azt látom, hogy ön nem őszinte. Önnek titkos, világosságkerülő céljai vannak. Ön itt valamit kutat, keres, fürkész. És ez az egész alattomosága az én szüleim ellen van irányítva. Úgy érzem, hogy nekünk ön ellen védekezünk kellene — minden módon, teljes erőnkkel, de arra képtelenek vagyunk, mint az a hadcsapat, mely nem tudja, melyik oldalról fogják megrohanni... Ha önt most látom, elszorul a szívem és szeretnék — sirni!»

Csordultig állott a pillája könnyel. Úgy nézte esdeklő, remegő tekintettel Képes Zoltánt.

Képes lesütött szemmel, pirban lángoló arccsal hallgatta. A körülöttük hullámzó nagy zsi-bongás közepett megrendült hanggal felelt a sulyos vádra.

— «A mit mond, Sára, jobban fájj, mintsem gondolja. Fáj annál inkább, mert az a mit mond, nagyjában igaz. Igaz, harcban állok az atyjával; igaz: fürkészek. Fürkészem az ellenfél sánczain a rést, a melyen át betörhetek. De hát hiába, ez a folytonos küzdelem, a mely közt élünk, nem mindig egyiknek vagy másiknak szabad elhatározása. Békét sokszor nem tarthatunk, ha arra volna is hajlandóságunk.»

A megszakított előadás tovább folyt és egy rendkívüli jelenettel fejeződött be. Giacomo ugyanis felszólította a ponnit, hogy keresse ki a közönségből a legszebb asszonyt. A ponna egy párszor kényesen végig tánczolt a sorok előtt, egy-egy nő előtt megállott, egy ideig néze-

gette; mintha tünődne, de aztán megrázva a fejét, tovább tánczolt. Egyszerre mintha villámcsapás érte volna, térdre borult Vargáné előtt, heves bókólásokkal fejezve ki hódolatát...

Giacomo másnap nem mutatta magát. Teljesen visszavonult a ponyva mögé. Estefelől odaszólt Andreónak, ki lombán hevert egy pár zsupon:

— «Kelj fel, menj a házba és ledd meg, hogy az a holdkörös leány, meg az az ostoba mérnök megint indulnak-e a sobajtozó sétájukra? A mint tiszta a levegő, nekem jelentsd meg. Azután könyörögj a védszentedhez annyira, a mennyire képes reá a fekete leldek, hogy sikerüljön a dolgunk, mert ma dülöre megyek vele!»

Andreo szólanul távozott, Giacomo pedig nagy ruhakodást vitt végbe. Haját, azt a hosszszan lecsügő fürtös haját, lakosbájába, két olajjal, felhuzta a legkevésbé kopott bársony öltöztetést és föltette hegyes, kalabiai kalapját.

Az Andreo jelentésére aztán beállított Vargánéhoz — egyenesen a lakosbájába, két lépéssel ott termett az ablaknál, melynek mélyedésében az asszony ült és a kezére hatalmas esőközt czuppantott.

Vargáné erre a váratlan megrohanásra csaknem leszédült a székről.

— «Drága signora, engedje meg, hogy önnek valamost tegyek.»

— «Nekem? — rémüldözött Vargáné.»

— «Igen, önnek! Asszonyom, én önnek unokaöccsese vagyok!»

— «Ön, Albano úr?»

Akkorára nyílt a Vargáné szeme, mint egy ezüstforintos.

— «Igen, én Giacomo Albano, kinek szülő-házája a szép Brescia! Ugy-e bár, csudálkozik? Meg van lepette?»

— «Valóban, nem értem...»

— «Elhiszem azt! — kiáltott fel diadalmasan az olasz. — Elhiszem annyival inkább, mert voltaképp nem is jól mondtam. Nem önnek vagyok unokaöccsese, hanem férjének! Igen, Varga Vendel úrnak.»

Vargáné összecsapta a kezét.

— «Hogyan, ön a Vendel unokaöccsese? Ön... ön a Varga Samu fia?»

— «Nem, drága signora, szeretett tántim! — mosolygott Giacomo és ismét forró rokoni késcsöket engedtet meg magának. — Én nem fia vagyok Varga Samunak, de unokája. Egyetlen lányának egyetlen fia.»

— «Oh, de hisz ez csudálatos. Szinte hihetetlen! Ez a szerencsés véletlen!»

— «Kérem, semmi hihetetlen! Semmi véletlen. Itt vannak a bizonyítékaim! És egy csomó írást hozott elő.»

Vargáné megen mosolylyal megfogta a kezét.

— «De hiszen én így is elhiszem. Szivesen elhiszem. Isten hozta, kedves öcsém, minálunk!»

Oly szép gyengéden hajolt feléje, hogy az öcsönkéntlenül is átfogta a néni derekát és rányomta annak a duzzadó ajkára az ajkait. Kéjeseen megborzongott az asszony és bizonyára teljesen a karjai közé hanyatlik, ha az olasz jónak nem látja egyelőre türtöztetni magát.

— «Kérem, tessék megnézni az írásaimat. Megvannak olaszul és hitelesen magyar fordításban: drága öreg atyám, és szegény szüleim házassági és halálozási bizonyítványai, a magam keresztlevelé — Giacomo Albano 17 éves — azonossági bizonyítvány, mindaz, a miből világos, hogy öregatyámnak egyedüli örököse vagyok... Egy, kettő, három... hat, hét... Minden, de minden...»

Vargáné kénytelen-kelletlen belenézett az írásokba.

— «Csakugyan! Mi meg azt hittük, hogy sógorom Solterinónál elesett!»

Az olasz bántódva tekintett reá.

— «Kérem, itt a halálozási bizonyítvány! Igazolhatom hitelesen, hogy csak három évvel utóbb halálozott el. Tessék csak mindent megtekinteni. Vagy azt hiszi, megcsalom?»

— «Oh, ments isten! — szabadkozott Vargáné. — Rendben van minden!»

— «Nincsen rendben! — rivalt rá a signor. — Hogyan lehet valaki így könnyelmű? Ismeri ön a szüleim történetét? Nem ismeri! Aztán ráhagyja, hogy rendben van minden!... Hallgasson meg és vegye tekintetbe, hogy azt, a mit mondok, az utolsó betűig — igen: az utolsó betűig be tudom bizonyítani. Tehát...»

Giacomo Albano hátradőlt a széken, karjait a melle fölött összefonta és mintegy elmerülten az emlékeibe, egy ideig elgondolkodva nézte az az ablakon bederengő alkonyati fényt. Aztán halk sóhaj után megszólalt.

— «A solferinói ütközet után jó öregatyám, Varga Samu a hírevezettek között volt... Híre veszett — igen, de nem halt meg. Híre veszett, mert a csatáren néhez sebében fekvőt föl-szedte a szeretője, Mironi Mária és magával vitte — fel a hegyek közé, abba a kis hegyi fészekbe, abba a kis babér-lugasos házába. Ott Varga Samu, az én jó öregatyám, felgyógyult és — hogyan lehetett volna az másképp? — nőül vette az ő hűséges, az ő hősies szeretőjét, Mironi Máriát. Az ütközet utáni farsangon léptek a szent oltár elé... Szép ember volt Varga Samu — ma is beszélük — dalias és vitéz. Szerette a felesége, oh, mennyire szerette! és úgy éltek, mint a vadgalamb az erdőn, — igen, mint a turbékoló vadgalamb az erdőn... Két évig signora — oh, csak két rövid évig és akkor meghalt, örökre behunyta szemeit a szép Varga Samu... Oh, mily boldogtalanná lett szegény Mária, a nyomorult Mironi Mária! És mert annyira szerette az urát, mert jobban szerette, mint a mennybeli üdvét, jobban, mint a kis leánykáját, mit tett a szerencsétlen? Szörnyűtet: leugrott a hegyzakadékba; az ura után ölte magát...»

Boszúsan elhallgatott Giacomo.

— «Szegény kis leánya! Szegény kis nyomorult Lola! Csak olyan tehetetlen kis baba-gyerek és már is magára maradt. Nem, még sem egészen maradt magára. Ott volt az öreganyja; az nevelte föl. Fölnevelte tizenkét éves koráig; akkor ez az utolsó támasza is elhalt és most igazán árva volt szegény Lola, édes kis Loletta. Mit tegyen a kis leány fent a hegyi fészekben, a hol senki sem ad neki enni, senki sem fedj gyenge tagjait meleg ruhával, ha alázódul az idegen havasokról a téli szélvész? Elment Bressciába, elment szolgálatba, a szép, a nagy Brescia városába. Am nem soká szolgált. Hogyan is? Hogyan szolgált volna soká a gyönyörűséges szűz, az erényes, a hőféhé Lola? Nem soká szolgált, mert megszerette, nagyon megszerette Salvatore, az öszvérhajtsár, a híres hajtsár, a kinél szebb öszvér nem volt más hajtsárnak egész Bressciában... Salvatore Albano, kinél vigab dalokat senki sem énekelt Bressciában... Salvatore Albano, kinél kitaróbban és tüzezebben senki sem tánczolta a tarantellát Bressciában... Oh, milyen ember is volt az a Salvatore Albano!... És ez a páratlan Salvatore Albano volt az én szeretett atyám és az a hasonlíthatatlan Lola Mironi volt az én imádott anyám...»

Keserű bánatban megrándult az olasz ajka, piros selyem zsebkendővel törölte a szemét. Vargáné meghatottan kérdezte:

— «És élnek-e még kedves szülei?»

Giacomo elfojtott zokogás között intett a kezével.

— «Oh, dehogy! Fájdalom, azok is meghaltak... meghaltak mindnyájan, a kiket szerettem és én is árván maradtam, elhagyatva, mint akkor szegény anyám...»

Aztán erőt vett magán; úgy folytatta nyugodtabban.

— «Halálós ágyán közölte velem édes atyám származásunk titkát. Giacomo! Egyetlen derék fiam! Ezt hagyom neked örökségül (mást úgy se hagyhatok) menj el drága öregatyád házába, a szép, a gazdag Magyarországra és keresd fel anyád drága rokonait. Keresd fel ott, azok bizonyára nemes emberek, nagylelkűek és mond meg nekik, hogy te vagy a család elhagyatott, nyomorult árvája. Azok majd karjaikba fogadnak? És ha nem? — kérdezem aggódva, — ha megtagadnak? Akkor — mondá utolsó lelhelletével drága atyám — viseld nyomorúságodat méltósággal s — áldd meg őket! — és kiadta nemes lelkét... És én most itt vagyok, drága nagynémem, és remegve kérdem, megtagadnak-e?»

Szenvedélyesen előre nyujtotta a két kezét.

— «Oh, nem tagadunk meg, drága rokon! rebege Vargáné és odaborult a Giacomo eljövallára...»

(Folytatása következik.)

DEBRECZEN ISKOLÁI.

Pár hétig Debreczen a középpontja nevelés- és oktatásügyi mozgalmainknak. Az országos tantervkészítési alkalmán nagy számmal vonzza oda az érdeklődőket. A kereskedelmi szaktanárok debreczeni kongresszusa e napokban már megalakította az országos kereskedelmi tanáregyesületet; egy szakérteket megvetette alapját az árva- és szeretetházi (s általában minden nevelőintézet) szakferiák és nők országos egyesületének; a tisztántúli ref. tanáregyesület és sorok megjelenésekor szervezte az országos protestáns tanító-egyesületet; a ref. tanító-egyesület új alapszabálylyal újra szervezkedett; a magyarországi tanító országos bizottsága a tanügyi politikai kérdések egész sorozatát vitatja meg; a Mária-Dorothea-egyesület ugyanitt új főkörjegyesület alakít; a tanítóképző-tanárok országos egyesülete nagy fontosságú nevelés- és oktatási kérdések megvitatására gyűlékezik össze; a tisztántúli ref. tanáregyesület és sorok megjelenésekor szervezte az országos protestáns tanító-egyesületet; a ref. tanító-egyesület ugyanitt új főkörjegyesület alakít; a tanítóképző-tanárok országos egyesülete nagy fontosságú nevelés- és oktatási kérdések megvitatására gyűlékezik össze; a Gőnczy-egyesület pedig, a mely kezdeményezője az országos tantervkészítésnek, díszgyűlésben mutatja be magát, fontos pályatételeket hirdet, és egyszerre öt veterán tagjának, 48—63 évig szolgált agg néptanítóknak jubileumát rendezi.

Sűrűn hullámlik a közönség a 40 termet és zárt folyosót betöltő kiállításban. A főváros és az ország minden vidéke ide küldte szakembereit, de messze környék művelt közönsége is seregesező látogat el ide. A «napirend» 10 napra nem kevesebb, mint 28 felolvasást, tanszerbemutató előadást és különböző ünnepélyeket hirdet. S még az oly szakelőadásokat is, mint az orvosoknak az iskola egészségügyére vonatkozó felolvasó-ciklusa, nagy közönség látogatja. Hogy hangversenyekben, kirándulásokban, lakomákban és azokon lelkes felköszöntőkben sincsen hiány, magától érthető.

Ez az örejei és fényes múltú magyar város szilárd alkotásokkal építgeti a jövőt is. Többször volt már alkalmá lapunknak Debreczen ismeretetésére; most inkább csak újabb közművelődési intézményei bemutatásával foglalkozunk.

A város házi pénztára és a közönség áldozókészsége fáradszatlan az iskolák fejlesztésében. Egy emberöltő alatt két millió forintnál többre ment a művelődési intézmények segítése, és körülbelül ugyanennyit tesz az iskolafentartó egyszáz és alapítványai hasonló célú költsége. Újabb időkben évenként 105—110 ezer forint terhel a városi költségvetést közművelődési és közjótékonyági célokra.

Az iskolaépítések előmozdításában is bőkezű Debreczen városa. Az állami főreáliskolának 130,000 forint költséggel emelt újabb palotát; a ref. elemi iskolák építéséhez 100,000 forint

mennyiben a krimiai hadjáratból számtalan érdekes epizódot mond el, melyekben a főszerep majdnem kivétel nélkül egyszerű közkatonáknak vagy három kapitulációt kiszolgált altiszteknek jut. Maga a könyv tehát az orosz laktanyákban kedélyes olvasmány gyanánt fog szolgálni, habár köztudomás szerint az orosz ezredek legénységének több mint 82 százaléka az írás és olvasás elemei titkaiba nincsen beavatva.

Mig Veresessagin világhírű csata- és harctéri képeivel azt bizonyította, hogy a jelenkor háborúinak iszonyai a mostani civilizáció gyalázatára válnak, III. Sándor császár szerint a Szent-György keresztjének elnyerése és végül egy pompás katonai temetés díszre még a legvéresebb harcos árán sincsenek elég drágán megfizetve. III. Sándor császár katonáinak lelkesedését nem a haza és a szabadság szent nevére való hivatkozással kívánja tölébreszteni, ilyesmii a despotizmus elveinek nem felelnek meg, ő tulajdon szent személyére mutat, s ezenkívül még a pálinka, a rubel s a babonáság közbenjárását is igénybe veszi. Magától értetődik, hogy így az orosz egyház feje egyúttal a vallási fanatizmust is előtérbe tolja, miért is például a törököket folyton «Hagar fiaí»-nak nevezi.

Amde a könyv valódi célja és politikai fontossága abban rejlik, hogy a császár a francziákkal való rokonszenvét nyíltan és lehető lelkessül modorban nyilvánkozta, miért is a munka egy «irodalmi Kronstád» jellegével bír.

A könyv címlapján Saussier francia tábornok mondata: «Szaszasztopol alatt sem győztesek, sem pedig legyőzöttek nem voltak» a Notovics Miklós híres pánszláv agitátor által szerkesztett előszót érthetővé teszi. Notovics a többek közt azt mondja: «A francia seregnek 1870/71-ben történt «váratlan» balesetei a szaszasztopoli napok emlékeit újból felélesztették.» Az orosz sereg, mely annak idején a francia katonák vitézségének szemtanuja volt, ezek legyőzését nem akarta elhinni, mert ez katonai önértéket megsértette. «Hogyan, a francziákat, kik győzelmeiket meghíúsították, a poroszok verték volna meg, ugyanazon poroszok, kiknek fővárosát mi 1760-ban oly könnyű szerrel elfoglaltuk! Nem, ezt alig lehetett elhinni.»

Azon veszedelem, melyet egy aránytalanul megnagyobbodott Poroszország idéz elő, a császár előrelátó hazafiságának figyelmét nem kerülte el. Már trónra lépte előtt megértette, hogy népe érdekében a legyőzöttekkel, nem pedig a győzöttekkel kellene szövetkeznie. Kronstád és Toulon Szaszasztopol szükséges következményei. Valamint a svájciak Marignanónál, úgy az oroszok és francziák is hallgatva örökkévaló békét és barátságot kötöttek. A katonák szíveit semmi sem fűzi inkább egymáshoz, mint a csatatéren történt közös megbecsülés. Két sereg, mely egymást szereti, becslés és vállvetve harcol, legyőzhetetlennek mondható.

Az ily módon hangzatotott szövetségi szerződés értelmének megváltásával figyelembe veendő, hogy ezt egyelőre ugyancsak Notovics írta alá, de értelmi szerkesztője III. Sándor császár!

A könyvben Anglia a leggaládabb támadásoknak van kitéve, s a császár, mint a munka szerkesztője nem találta magát arra indítva, hogy néhány különösen sértő és gyűlöletes hangon irt kitévélt kihagyott volna.

Ily módon a munka, mint a császár nézeteinek, személyes politikájának kifejezése, nagy jelentőséggel bír. Mint politikai író III. Sándor császár azon határozott hitvallásának adott kifejezést, hogy rokonszenvét csakis Franciaország bírja, míg ellenben Németországgra neheztel, Angliát pedig gyűlöli. Ezekre csakugyan azt lehet mondani, hogy a császár mint politikus szerepéből kivesett s a tért a francia barátság, valamint az angol gyűlölet apostolának engedte át.

III. Napoleon Császár életéről írt könyvében annak idején azt akarta bizonyítani, hogy a római köztársaság megfajtása a világ javára szolgált, III. Sándor császár pedig a Műszakkal együtt, seregét s tán a világot is eredeti terveinek közölgő keresztültelére készíti elő.

Eddigél sem az angol, sem a francia vagy német irodalmi kritika a hatalmas szerző munkájával nem foglalkozott. Nagyon feltűnő, hogy a sajtóban kisebb-nagyobb terjedelmű ismertetések a könyvvel majdnem egyidejűleg jelentek meg, de a munka irányának és belső értelmének megváltására még senki sem vállalkozott.

A NAGY NAPOLEON SZÜLŐVÁROSÁBÓL.

Láng Menyhértnek «Korika» című most megjelent könyvéből.

Napoleon örök nevével mintegy egybeforrva van Ajaccio. Mintha csak lelke volna az ő hatalmátlanlaga a városnak, melynek lakói csak az ő kedvence virágát, az ibolyát hordják, utczái, terei, épületei még az ő nevével viselik. Emlékét azonban semmi sem hirdeti oly fennen, mint egy elhagyott szűk tereszkén: a Place de Letitia-n emelkedő keskeny házacská, homlokzatán ezzel a felirással:

«Napoleon est né dans cette maison le 15 Août 1769.» (Napoleon ebben a házban született 1769. aug. 15-én.)

Miféle érzések lepik meg az embert, midőn ezt a sárgás-szürke komor épületet maga előtt látja?!... Milyen elfogódás veszi a belépő idegenen erőt, midőn csikorogva fordul meg a kulcs a zárban s egyszerre bent találja magát — Buonaparte Carlo, Ajaccio egykori ügyészének lakóhelyében.

A bejáratnál szemben egy nagy asztal van, a mely körül töltöztek a gyermekek — leccájüket tanulva Letitia anyával. De nem sokáig bírták ki nyugodt béketűréssel a szigorú házi fegyelmet. Mindig akadt valami a min összekaptak s egyszerre mint egy hangyaboly úgy gombolyodott össze a testvére csoport, kiválva közülök a másodsülött: Napoleon, a mint hatalmas öklével jobbra-balra osztogatta az ütleget. A szép asszony ijedten ugrik fel ültéből, s kezeit tördelve sirva fakad s nem győzi mindennapi panaszáit keseregve ismételtetni: «Mi lesz belőletek, ti rossz gyermekek?! Mi lesz belőletek, oh, hogyan fogtok megélni?!»

Nos, mi lett ezekből a rossz gyermekekből s hogyan éltek meg?!... Legitim felistenek fejéről szaggatták le a koronákat s a magukéra tették fel, császárok, királyok keresték barátságukat és rokonságukat, s hatalmas népek omoltak lábaik elé!... Mik az «Ezeregyjé» tündérmeséi ahhoz a hihetetlenül csodás valóságához képest, hogyan lépnek az egyszerű polgár gyermekei szerény házukból Európa trónjaira?! Józsefből Spanyolország, Lajosból Hollandia, Jeromeból Westfália királya, Karolinából Nápoly királynője, Paulineből és Eliseből olasz hercegnők Napoleontól végre a francziák mindenható császára és az egész világtól rettegett egyeduralkodó vált. Ez lett belőlük és így tudtak megélni azok a «rossz gyermekek»...

A második elfogadó-szoba, mint a többi, egyszerű csinall berendezett terem, hatszögletű márványkövekkel van kirakva. A falakat képek díszítik, melyek nemcsak családtagokat ábrázolnak, de többnyire ők is készítették. A harmadik terem fővezetessége a sárga márvány, mozaik reliefekkel díszített kandalló mellett elterülő szőnyeg, melybe Iliásból vett hősök és jelenések vannak beleszőve. Ezen a szőnyegen szülte meg Letitia Napoleont. A negyedik teremben táncszolgátott a Buonaparte és Ramolino családok apraja nagyja. Ezt követi Napoleon dolgozó- és hálószobája; a könyvszekrényen még most is olyan rendben hevernek a művek, a hogy egykori tulajdonosuk hagyta. Néhány lépésnyire van az a titkos csapóajtó, a melyen keresztül Napoleon elmenekült az ellene felforgató paolistaik üldöző dühe elől. Szobája legszebb díszre egy üveg burk, mely alatt elefántcsontból kifaragott szentek szobrocskái láthatók, melyeket, állítólag konfirmációja alkalmából, ajándékoztak neki.

Az ajaccioi «Maison de Ville» dísztermei szintén a város nagy fiára vonatkozó emléktárgyakkal van tele. Az elsőben mindjárt szembeötlik az ablak mellett levő asztalon Napoleonnak orvosa Antomarchi által készített, halotti álarca, mely szinte megdöbbentő hűséggel ábrázolja az utolsó perceit élt szent-ilonai fogoly közlont. A félig összeszorított szederjes ajkak közül dacosan villognak ki a szemfogak, szinte látni, hogy nyúl meg a közeledő halál jeleként az a klasszikus szépségű orr; kétségbeesetten vannak ég felé fordítva a szétkuszált pillájú, tágra nyílt szemek, mintha csak szabadulásért és bocsánatért esednének; a kidülledt járomcsont alatt melyben be van esve az arc, tanúbizonyságként az utolsó időkben kiállott retentő szenvedéseknek!...

Kiállót ellentét a halotti maszk mellett Girard egy szobra, mely Napoleont életnagyságban, teljes császári ornátusban mutatja be. Odébb Canova egy reneke, mely Józsefet ábrázolja, majd Jerome-é Boscotól készíte. Különös figyelmet érdemel (ha nem is művészi kivétel-nél fogva) D'Orsay grófnak (III. Napoleon barátjának) egy óriási bronzöntvénye «I. Napoleon lovon» és az óra, melyet a nagy Buonaparte mindenüvé magával vitt, s ő húzót fel utójára. Az óra hatot mutat, tehát azt az időt, melyben örökre lecsukódtak fíradt szemei.

A városházától pár percnyi távolságra van a Fesch érsektől alapított múzeum és kápolna. Az előbbie tiz termében óriási könyv- és képtár van, melyet nem hiába neveznek a florenczi Pitti-Uffici kicsinyített kiadásának, mert telve van eredeti műremekeivel oly mestereknek, mint: Andrea del Sarto, Guido Reni, Tizian, Paolo Veronese, Domenichino, Claude Lorrain, stb. Közöttük van Canova is: Napoleonnak egy óriási mellszobrával.

A kápolnában három koporsóban nyugszának: Fesch érsek, Buonaparte Karlo és neje. Midőn Letitia 1836 február 2-án római palotájában elhalálozott, a Róma melletti Connetóban temették el, s csak 1855-ben hozatta hült tete-meit hazájába III. Napoleon.

Semmi dísz, semmi pompa nem ékesíti utolsó nyugóhelyét annak a nőnek, ki egy császárt, három királyt és három hercegnőt szült a világnak. Kopott fából van minden: az állvány melyen a koporsó nyugszik, a kandaléber, mely körülte van, sőt még a rajta levő korona is nem arany, még csak nem is érez, csupán málni készülő korhadat fa!... Csak a babérszörny maradt örökzöld a koporsó tetején!... Kihullt a Buonaparték kezéből a uralkodói jogar, lefújta őket az idők szele trónjaikról!... Mintha csak egy nagy álmot lett volna minden, de minden! Letint mindörökre a meteorok vakító fénye. Nem maradt meg más a hatalom és dicsőségéből, mint legfeljebb az a szílette fakoroná utótt kopott koporsóján császárt és királyok szülőanyjának!...

Még a méces is kialudt; nincs, a ki meggyűjtsa, nem az örök világosságot hirdeti többé, hanem a mulandó fényt és a feledés sötétjét!...

AS INDIÁNOK CIVILIZÁCIÓJA AZ EGYESÜLT-ÁLLAMOKBAN.

Amerikai tanulmányutamból.

Vajjon mi lesz a sorsuk Amerika ős lakóinak, az indiánoknak? Elpusztulnak-e lassan fegyvertől, betegségtől tizedelve, vagy pedig fölvehetők-e az európai polgárosodás keretébe, a mikor a fehér ember társadalmának munkás, hasznos tagjaivá válhatnak s békében szaporodhatnak s fíntarthatják magukat?

Ezekre a kérdésekre a felelet nemcsak tudományos szempontból bír érdekel, hanem közelről érdeklí az általános emberszeretnek, a szerencsétlen népfajok iránt résztvevő valódi humanizmusnak ügyét is.

Mióta a fehér ember Amerika szárazföldjére tette lábát, az őslakó sorsa a folytonos hátrálás, visszavonulás volt. Néha jó szóért, ajándékért adta földjét, máskor csak a fegyver hatalmának engedve; de a végeredmény mindig csak ugyanaz volt, hogy t. i. az őslakó földje, hazája mindig szűkebbre szorult.

A jelen század elején, hogy az indiánokkal való összeütöközések lehetőleg elkerültessenek, az Egyesült-Államok kormánya az olyan államokban, melyekben indiánok laktak, ezek részére külön területeket u. n. rezervációkat tűzött ki, melyeken belül az indiánok háborítatlanul élhettek s fehér embernek oda bemenni s letelepedni nem volt szabad.

Ilyen kisebb rezervációk mai nap is vannak még a keleti sűrűbb népességű államokban is, mint New-York államban, Pennsylvániában s nagyobbak a nyugati államokban, mint éjszaki-és déli Dakotában, Michiganban, Kansasban, Wisconsinban, stb.

A legnagyobb rezerváció az «Indian Territory» a Mississippitől nyugatra, Texas, Missouri s Arkansas államok között, mely nem tartozik egy államhoz sem, hanem, mint önálló föld-terület, egyenesen az Egyesült-Államok kormánya-nak felügyelete alatt áll. Nagysága miatt az amerikaiak csak *indián országoknak* (Indian country) szokták nevezni, mert e terület valóban jóval nagyobb mint pl. Erdély.

Az «Indian territory»-t az Egyesült-Államok kormánya 1875-ben jelölte ki a délvideki indiánok több népes törzse részére; ott találjuk az indiánok legnagyobb tömegét együtt élve, mintegy 60 ezret. Ezek itt katonai felügyelet alatt, de máskülönbön függetlenül s a maguk törzsfőik vezetésére alatt szabadon élnek.

Az *Indian territory* indiánjain kívül a többi államokban elszórvá élő indiánok száma mintegy 190 ezerre rüg; vagy az Indian territory indiánjain is hozzá számítva, az Egyesült Államokbeli összes indiánok száma, mintegy 250 ezerre tehető.

Egészen a legújabb időkig az Egyesült-Államok kormánya az őslakók iránti politikájá korántsem volt atyainak mondható, mert főképen csak az indiánok fékentartására, megzabolozására szorított. Hogy mellettpusztulnak-e, szaporodnak-e s különösen, hogy megyerhetők volnának-e a civilizációnak: azzal nem sokat törődtek.

Sokan kereken tagadták is, hogy az indián a művelésre egyáltalán fogékony, s azt tartották, hogy minél előbb kipusztulnak, annál jobb. Önző s mi több, bizonyára hálátlan gondolat.

Az indiánok szerencsésére azonban az Amerikában oly nagyon elterjedt vallási jótékony-ság az indiánokra is kiterjesztette védő karjait, s előtérrel nélkül iparkodott őket megmenteni első sorban a kereszténységnek, azután a polgárosodásnak megnyerni.

Már az első letelepülők ideje óta mindig akadtak önfeláldozó térítők, kik életüket kockáztatva az indiánok közé mentek, nyelvüket megtanulták s a keresztény hit elveire és a polgárosodás elemeire oktatták őket. Bizony, nem egy mártír is lett közülök.

Lassanként azonban egyes törzsek között elterjesztették a keresztény hit ismeretét, leszoktatták őket pogány szertartásairól, megtanították angolul beszélni s különösen pedig iparkodtak őket a földművelésre rászoktatni, hogy ez által megtelepedő, önfentartásra képes, munkás néppé váljanak s a vadászattal, rablással járó kóborlást abbahagyják.

Állami közbenjárás nélkül, csupán magán jótékony-ságra támaszkodva, ezek a térítők úgy szólván csodákat műveltek az indiánok között, s végül kétségtelenül bebizonyították, hogy az indián csakugyan képes a civilizációra.

A 70-es évek elején Grant elnök békepolitikája alatt végre az Egyesült-Államok kormánya is komolyabban kezdett érdeklődni az indiánok művelésére iránt, s ettől kezdve jelszó lett, hogy «az indián kérdést csak nevelés által lehet megoldani»; s hogy az indiánok nem kiirtandók, hanem iskolázás által lehetőleg megmentendők.

Hivatalosan segíyezni kezdte a kormány a misszionárius iskolákat; azonkívül maga is állított föl a rezervációk területén iskolákat s az indián gyermekek köteles iskolázását kongresszusi törvényvel is kimondták.

S az indiánok kevés kivétellel meglepő készséget tanúsítottak gyermekeik iskoláztatásában. Az eredmény ma röviden abban foglalható össze, hogy a mintegy 250 ezernyi indián lakosság között, körülbelül 39 ezer iskolaköteles fi- és leánygyermek van, s ezek közül tényleg iskolába jár 16 ezer vagyis 34%, mely szám a körülményekhez képest mindenesetre nagyon kielégítő.

A sajtóságos nevelésmód által vonzatva, amerikai tanulmányútam közben én is meglátogattam egy indián iskolát és pedig a leghiresebbek egyikét, a hamptoni, Virginia államban.

A hamptoni iskolát Armstrong S. C. tábornok, — a polgárháborúban az éjszakiak egyik jeles hadvezére s nagynevű emberbarát, — ma-jeles hadvezére s nagynevű emberbarát, — ma-gánadakozásokból, eredetileg csak néger származású növendékek számára alapította 1868-ban, indián tanulókat csak 1878-ban vett föl először az intézet s azóta azt az Egyesült-Államok kormánya is rendszeres segélyben részesíti.

Mivel a misszionárius iskolák csak szakadozott, rendszertelen oktatást adtak növendékeiknek, a hamptoni iskola volt az első, mely az indián fiúkat s lányokat évekig tartó, rendszeres iskolázásban részesítette, s ezért vállalkozása korszakalkotó volt az indián nevelés történetében.

Jelenleg a hamptoni iskolában állandóan, mintegy 330 néger fiú s 210 néger lány, meg 90 indián fiú és 50 indián lány nyer benlakással egybekapcsolott oktatást.

A néger és indián tanulók a lakás és az oktatás dolgában el vannak egymástól különítve s csak az iskolai műhelyekben találkoznak egymással, de a két faj között, mint magam is tapasztaltam, teljes barátság és szíves érintkezés uralkodik.

Az indián tanulókat a hamptoni iskolába kormánya ügynökei szedik össze az ország minden részéből, s e módon a legkülönbözőbb törzsek ivadéai kerülnek együvé. A törzsek ifju sarj-dékainak ez összekeverése szándékosan történik, abból a célból, hogy a közös nevelés lassanként — legalább az ifju nemzedékekben — csök-

jó hatása van a fiúk magaviseletére s erkölcesire is.

A tanfolyam az intézetben 4—5 év, s ez idő alatt az oktatás főképen oda irányul, hogy az indián fiúk s lányok oly ismereteket nyerjenek, melyek őket, ha visszakerülnek rezervációjukra, önfentartásra képesítsek.

E végül a legfontosabb elemi tantárgyakon kívül a fiúkat megismertetik a rendszeres földművelés és állattenyésztés üzésével, a gazdálkodás mindenféle nemével s megtanítják őket a gazdálkodás vezetéséhez szükséges főbb mesterségekre, mint ács, kovács, bádogos, asztalos munkák készítésére, kocsigyártásra, szíjgyártásra, stb. A lányok meg — szintén a kellő elemi ismeretekon kívül — megtanulnak főzni, varrni, ruhát mosni, ruhát szabni s elsajátítják a konyhakertészet és a háztartás vezetését.

Mikor az indián fiúk a hamptoni iskolában tanfolyamukat befejezték, visszamennek rezervációjukra s ott földet kapnak, melyet rendszeres művelés alá vesznek. Ha aztán családót akarnak alapítani, rendszeren a magukhoz hasonló nevelésű indián lányok közül választanak leltársat, s így családéletükben egyszerű, de egészen civilizált életmódot folytatnak. Az ilyen példa törzseleikre nézve föltöte vonzó s követendő tanulsággal szolgál, s még az olyanokra is szelidítőleg hat, kik koruknál, vagy egyéb okoknál fogva iskolai nevelésben egyáltalában nem részesülhettek.

A hamptoni iskola sikeres munkásságától indítva, az Egyesült-Államok kormánya az indián oktatás céljaira csakhamar több olyan munkaszabású intézetet is állított föl, melyekben a hamptoni iskola szervezete szerint főzél, hogy az indián tanulók földművelésre és hasznos mesterségekre taníttassanak s e módon önfentartásra legyenek képesítve.

A legkiválóbb efféle állami indián iskola ez idő szerint a carlisle-i, Pennsylvánia államban, melyben mintegy 450 fiú és 300 lány nyer benlakást és nevelést.

Az indián iskolázás fejlettségéről fogalmat adhat az, hogy az indián iskolázás céljaira ez idő szerint átlag *harmadfél* millió dollárt költ az Egyesült-Államok kormánya évente.

A múlt évi chicagói kiállításon az Egyesült-Államok kormánya igen eredeti s meggyőző módon mutatta be a nagy világnak az indián oktatás módszerét és mibenlétét.

A kiállításon ugyanis egy teljesen fölszerelt indián iskola volt kiállítva, melyben a nap bizonyos óráiban az oda rendelt indián fiúkkal és lányokkal rendszeres iskolai leccákat tartottak; ezeken a látogatóknak személyesen volt alkalom meggyőződni az indián fiúk és lányok szellemi képességeiről s tanulmányjáról.

A kiállításon létem alatt meglátogattam az iskolát is; így újból alkalmam volt tapasztalni, hogy az indián tanulók mily ügyesek a számo-lásban, rajzban s mennyi természet adta tehetséggel bírnak a kézügyességet megkiváló mesterségek elsajátítására.

Hogy az iskolázásnak rövid pár év alatt mily csodásan átalakító hatása van a legvadabb indián növendékeknel is nemcsak a szellemi fejlődésre, hanem egész külsejükre s testalkotásukra nézve is, azt meggyőzőbben bizonyították ugyancsak a chicagói kiállításon a hamptoni és carlislei iskolák részéről kiállított fényképek, melyek a tanulókat az iskolázás különböző fokozataiban ábrázolva mutatták be.

Jelen cikkünkhez mellékelve, a carlislei iskola kiállításából mi is bemutatunk két ilyen fényképet. Az egyik két pueblo-törzsbeli fiú meg egy lány látható. A másik képen ugyancsak a tanulókat láthatók 4 évi iskolázás után.

Mutatnánk-e fel az iskola átalakító hatásának beszélőbb bizonyosságait, mint ezeket a fényképeket?

Im, az egyik képen a vad, bizalmatlan, gyanakvó arczok, melyekről a tudatlansággal együtt leri a rossz táplálkozás és nélkülözés; a másikon ugyancsak az arczok kigömbölyödve, megfihéredve, derült, önbizalomra valló arczokká változtak át s szellem és műveltség sugárzik róluk.

Egy pillantás e képekre elég, hogy belássuk, hogy az indiánok jövendő sorsa valóban csak iskolázással oldható meg humanusan, s koránsem szükséges, őket, mint a civilizáció engesztelhetetlen ellenségeit, fegyverrel, erőszakkal kiirtani, mert azok a művelődésnek igen is meg-

Pueblo-indián tanulók az iskolába belépéskor.

A fenti pueblo-indián tanulók négy évi iskolázás után.

kentse a törzsek közti ellenségeskedést, mely néha szinte kiirtathatannak látszik.

Az intézetbe belépő indián tanulók kora igen különböző; 12—18 év között változik; az oktatás a korhoz és a tanulók angol nyelvismeretéhez van alkalmazva, így a növendékek mindig a nekik megfelelő oktatásban részesülnek.

Az oktatás az intézetben, úgy, mint a legtöbb amerikai iskolában, az ú. n. közös nevelés elve szerint történik, t. i. hogy a fiúk és lányok a leccákat mindig közösen hallgatják. E módszernek az indián fiú tanulóknál egy részről az a célja, hogy azok ily módon a nőnem iránti tiszttelepre szoktattassanak, mi az indiánoknál igen alacsony fokon áll, s azonfelül a lánytanulók folytonos jelenlétének szemmel látható

nyerhetők s még az emberi társadalomnak hasznos tagjaiá válhatnak.

Igy ma már az indiánok jövődjé felől bizonyos gyanánt mondhatjuk, hogy ők, mint külön népfaj, el fognak ugyan tűnni a föld színéről s idővel végkép be fognak olvadni az amerikai nemzet nagy tömegébe; de sorsuk sem lesz az a gyászos kihálás, hogy utódok nélkül lassan, nyomorultul pusztuljanak el, hanem az amerikai nemzet történetében mindenesetre még műveltségükkel is szerepelni fognak s még lesz alkalmuk közülük egyeseknek a műveltség és tudomány magasabb színvonalára emelkedve, az indián faj tehetségének és szellemi képességének is dicsőségét hirdetni. KRÉCSY BÉLA.

RÉGI LABDÁZÓ-HÁZAK.

Szokatlan gyorsasággal emelkedik nálunk Magyarországon is az érdeklődés a sport különböző nemei iránt. Néhány év alatt meghonosodtak a tanuló ifjuság versenytornászai, a különféle turista egyletek, velocipedisták, ismeretessé lett a lawn-tennis s más játékok. Valósággal mondhatjuk, hogy a testgyakorlás ma ismét divat, legalább is sokkal inkább, mint a legutóbbi nemzedékek idejében volt.

egyenlő világság jutott az épületekbe. A természet oszlopok, hálózatok és függönyök különbözőképp osztották fel, hogy a labdák ki ne ugorjanak s a nap sugarainak ereje mértékletesebb is legyen. A falakat rendszeren feketére vagy barnára festették, hogy a fehér labdák repülését jól lehessen látni. A padlón, miként a lawn-tennis játékban, különböző vonalak voltak, melyeknek a játékokban különböző jelentésük volt.

Rendszeren 2-4 ember játszott együtt s a játék lényegileg ugyanaz volt, mint a lawn-tennisnél. Még a raketek is divatban voltak, akkor 3 hüvely hosszú s 5 hüvelyk széles tojásdad halók hajlított fakereettel, melyet 15 hüvelyk hosszú nyél tartott.

A labdázó-házak virágkora a XVII-ik század közepén volt, midőn magában Párisban 300 ily ház volt s külön czéhe állott fenn a labdamestereknek, (paumiers), kik egyedül tarthattak ily labdázó-házakat. De már akkor egyidejűleg nagyon elszaporodtak a billiárdok, melyek később veszélyes concurrenciái lettek a labda-házaknak. A múlt században már mindenütt hanyatlott a labdázási kedv, különösen erkölcsi okokból, mert a labdázó-házakat lassankint lakomákra, mutatványokra és tánczokra használták fel. Igen jellemző, hogy maga a "bál" szó is, azaz a

* A német városok szaporodása több esetben felülmúlja az amerikaiakat. 1870-ben New-York népesebb volt (950,000), mint Berlin (800,000). Tíz évvel később Berlin 1,578,794 lakost számlált, New-York ellenben csak 1,515,301-et. Philadelphia, mely 30 évvel ezelőtt szintén kisebb volt mint Berlin, ma félmillióval kevesebb népességű. 1875-ben Hamburgnak 267,540 lakosa volt, Bostonnak 342,000, 1890-ben az előbbi 569,260 lett, Bostoné ellenben csak 448,000. Baltimore, mely szintén Hamburghoz hasonló volt 20 év előtt, ma félmillió lakossággal. Lépese 1875-ben egyforma népes volt San-Franciscoval, ma sokkal népesebb.

* A színvakok Pole kutatásai szerint rendszeren csak két színt tudnak határozottan megkülönböztetni, a sárgát és a kékét, az előbbi az összes világos, az utóbbi a sötétebb színeket foglalja magában, de mindkettőben több változatosságot és fokozatosságot képesek észlelni.

* Palesztina a jeruzsálemi vasút megnyitása óta rohamosan halad. Most készítenek Amsterdamban egy gőzöst, mely a jövő évtől fogva állandóan a Holt-tengeren fog jární, Karak város felé. Ezenkívül a Palesztina tudományos kikutatására alakult egylet a jelen évben több természettudományi és meteorológiai észlelő állomást létesített az iskolák és a zarándoktanyák segítségével.

* A márvány hamisítása már régi dolog, tudvalevőleg Budapest új épületeiben is egészen közönsé-

MAGYARORSZÁG KERESKEDELMÉNEK KORSZAKAI.

Mirkovszky Géza falfestményei a debreczeni kereskedelmi akadémia dísztermében. Lovag Chyilinsky György fényképe után.

Az új divatra való tekintettel nem lesz érdektelen fel-
említenünk, hogy a renaissance-korszakban hasonló sportkedvelés lépett előtérbe Európa legnagyobb részében, s ebben az időben az előkelők leginkább a labdázó-házakban gyűltek össze s itt töltötték szórakozva üres idejüket. Majdnem minden városban voltak ily labdázó-házak, s ezenkívül elkülönített terek is szolgálták e célra.

A híres Pascal egyik művében felemlíti a labdázó-házak eredetét is, elmondván, hogy 1424-ben egy Margot nevű kisasszony költözött Párisba s a Grenier de St.-Lazare utcán külön házban nyilvánosan kezdett verseny-labdázást más nőkkel és férfakkal. Az ügyes labdázóval vessenyezni divatossá lett s csakhamar sok állandó vendége lett az első labdázó-házak, kik, miként Pascal maga megírja, itt kezdtek meg először azt is, hogy a labdákat nem szabad kézzel fogták fel, hanem hurokkal bevont keztől kézzel, melyből fejlődött ki később a hálózatos labdabot (a lawn-tennis játékból ismert raket).

Az első példát csakhamar követték mások. Labdázó-házak csaknem minden nagyobb városban alakultak és pedig lehetőleg egyenlő minta szerint. Pontosan négyzetes épületek voltak, átlag 25 láb széles, 100 láb hosszú és 28-30 láb magas játékoszterekkel. A teljesen sima és vízintes padlót négyzetű kőcokkzakkal saktábla alakulag készítették el, a fedelet fénygerendákkal rakták ki. A fedél alatt rendszeren szabad nyílás volt, a honnan

táncmulatságok neve a labdázó-házak (Ballhaus) nevéből ered. Egész nemzedékeknek kellett eltűnnie, míg a régi labdázó kedv a jelen század elején a tornászás alakjában újból éledni kezdett s napjainkban divatossá lett.

EGYVELEG.

* A lélek joga. Alabama államban nem rég egy gazdag római kath. pap 4000 frtot hagyott végrendeletében arra, hogy lelkeért időnkint misét mondjanak. Az amerikai törvényszék ezt a rendeletet megsemmisítette, mivel az emberi lélek joga nem lehet örökös, nem esvén a törvény hatásköre alá.

* Az olimpiai játékokat újból meg akarják honosítani Görögországban, 1896-ban Athén mellett nagy atletikai versenyek lesznek hajójátékokkal a Piraeus mellett.

* Új esőcsináló utazgat most az amerikai nagy köztársaságban, kísérleteket téve bizonyos gázzal, mely ha felfúvat, hideg áramlatot okoz a levegőben, a mit csakhamar eső követ. Állítólag ötven kísérletet tett eddig s abból csak egy nem sikerült.

* A francia köztársaság elnökei mindig olyanok voltak, kik a dohányzást nem szerették. Thiers soha sem dohányzott, Mac-Mahon egészségi szempontból mondott le róla, mielőtt elnök lett, Grévy csak nagy ritkán, családi körben szívott el egy pipa dohányt, Carnot még a szivarfüstöt sem szenvedhette s az új elnök csak néha udvariasságból szippant egy-kettőt szivarkájából társaságban, de azután rögtön eldobja.

ges az utánzótt márvány. Érdekes, azonban, hogy most már nemcsak utánozni akarják. Chelseában ugyanis egy angol társaság kitalálta a módját, hogy olcsó mész- és kréta-köveket megkeményít s így mesterséges márványt terem. A követ először vízbe mártják, a hol vasoxyd, gumi, terpentín és szappan van, azután egy más oldatba, melyben kénesvas, réz és cink fordul elő. Ezután meleg vízbe, majd száraz kemenczébe s végül ismét kénes fűdőbe. Az így mesterségesen előállított márványt alig lehet a természetestől megkülönböztetni, de természetesen, hogy még csak hosszabb idő múlva lehet meg tudni, vajjon mint építő kő ép cly tartós lesz-e.

* Az elefánt bőré újabban nagyon keresik, mivel felfedezték, hogy ha tannin oldatban több hónapig cserzik, elpusztíthatatlan anyag lesz belőle. Az ily bőrből készült árak jelenleg még igen drágák, egy kis útításka például 1000 koronába is kerül, de már az is jó, hogy ha már e hatalmas állatokat fogcsontjaikért pusztítják, más részüket is igénybe vehetjük.

* A kora felkelés előnye. Ki reggel 6 órakor kel fel 8 óra helyett 40 év alatt 29,200 órát nyer meg, a mely óraszám tökéletesen megfelel 10 évi nyereségnek, ha egy napon 8 órai munkaidőt számítnak.

* Sajátságos büntetés. Schneberg városában 1493-ban egy Kegler nevű embert arra ítélték, hogy a piacon levő moعاتat saját költségén tömésse be s köveztesse ki, a miért is ezt a helyet sokáig "Kegler-plaster"-nek hívták. Kegler büne az volt, hogy nyilvánosan azt állította, hogy Schnebergből minden becsületes nőt képes egy kocsin kivinni a városból.

KOREAI KÉPEK.

A Japán és Khina közt folyó háború következtében most elég gyakran emlegetett, de ezelőtt csaknem teljesen ismeretlen Korea félszigetről mutatunk be ismét néhány képet, melyek részben Szöul fővárosra és a királyi palotára vonatkoznak, részben pedig oly fényképek után készültek, melyekről a Koreában divatozó sajtóságon egyenruháról is fogalmat alkothatunk magunknak.

Ama képek után, melyeket Kelet-Ázsia s különösen India pazar fényű palotáiról nem egyszer volt alkalmunk közölni, bizonyosan meglepő lesz olvasóinkra nézve a napjainkban dúló háború által egyszerre oly híressé vált

KOREAI HIVATALNOK TISZTI EGYENRUHÁBAN.

KOREAI KATONÁK.

PAK SU YANG KOREAI ALELNÖK UDVARI ÖLTÖZETBEN.

AZ ÚJ KIRÁLYI PALOTA SZÖULBAN: A 48 OSZLOPÚ HÍRES CSARNOK ÉS A LÓTUSZ-TÓ.

SZÖUL FŐVÁROS DÉLI KAPUJA.

KÉPEK KOREÁBÓL.

Korea fejedelmi palotájának képe, Valóban alig mondható ez fejedelmi laknak s még kevésbé gondolnánk el szegényes környezetéről, hogy az egy csaknem negyedmillió embert magában foglaló városnak a főrésze. Pedig bátran elmondhatjuk, hogy az orosz stylennek és az angol konzulságnak európai stylen készült új épületein kívül csakugyan Li-hui, Tui-Csjy királynak a palotája a legnagyobb és legszebb épület Szöulban, a mi különben nem is nagy mondas, mivel a legtöbb ház szegényes bambuszpad-kunyhó, minőket nálunk még kis városokban is alig láthatunk. Az új királyi palotának képünkön is látható és az országban nagyon bűmlt csarnoka a mellette levő lotusz tóval együtt szintén igen egyszerű alkotás.

Szöul, Korea fővárosa, külsejét tekintve, igen egyszerű helység, de egyébként minden tekintetben első város az országban. Még egy pár

pagoda is van benne, a mi az országban ritkaság, s ezenkívül nagy kereskedő házai vannak gazdag raktárakkal. A várost, mint keleten s csaknem egész Ázsiában minden nevezetes helyet, kőfal veszi körül; kőfala mintegy ezer lépés hosszú, átlag 10 méter magas és 8 kapuja közül 4-en a képvonlat látható és kínai divatú pavillon áll; ezeket a kapukat esténként bezárják. Van a városban 12-15.000 főre menő katonaság; ezek Koreának legjobban felszerelt s betanított katonái; mindeniknek van már puskája, míg az ország többi részében a katonáknak nagyobb részt csak nyil és lándzsaa fegyverök Szöul különben csak egy név, mely főhelyet jelent, a város tulajdonképeni, de nem használt neve Hang-Jang.

Semulpo és Jasan kikötő városok kivétel-

ban a japánok rabezolgálja, kiket szívből gyűlöl, de ellenük tenni nem mer. A derék úr különben már ezelőtt megszokta az engedelmisséget, mivel az ottani viszonyokat ismerők egybehangzó állítása szerint minta papuschós. Neje, egy igen eszes és erélyes asszony, kormányozta ezelőtt is az országot, és a saját rokonai kezébe juttatta a legelőkelőbb állásokat.

A király személye különben Koreában szent és sérthetetlen; senkinek sem szabad fegyverrel menni közelébe s egyszerű megérintése halálbüntetést von maga után. Másrészt mindaz, a mit a király felséges kezével érint, szentnek tartandó, rögtön elfedendő, hogy szentségtelen ne érintkezze vele. Ezért a pénzekre is csak kínai jegeket tesznek, a király arczképét nem, mert szentségtörésnek tartanak, ha ez

arczkép alacsony származású emberek kezébe kerülne. Hogy ilyen viszonyok között a királylial, ha beteg, mit csinálnak, s az udvari solgaszemélyzet hogyan szolgálja ki: alig képzelhető el; valószínű azonban, hogy az udvarnál az érintetlenség dogmáját nem veszik olyan nagyon szigorúan.

Az ország népe általában igen szegény. Egyedüli arisztokraták a hivatalnokok, kik többnyire zsarolásból élnek. A nép nagyobb része rizst, gabonát, gyapotot, dohányt természet, vagy szarvasmarhát legeltet. Ipparral alig foglalkozik. A legtöbb árucikket a japániai viszik be. Még lovat sem igen tenyésztenek, mert kevesen járnak lóháton; a lovat inkább csak áldozati állatként tartják.

A rajzunkon bemutatott képek a katonák és főtisztviselők egyenruhájáról is nyújtanak némi fogalmat. Meglehetősen egyforma mindez; külö-

nősen feltűnő idegeneknek az országban általában használt széles karimájú szalmakalap, hasonló a székely népnél szokásos női kalaphoz. A nők öltözete különben igen hasonlít a férfiakéhoz. A nőket Koreában embernek sem tekintik, csak rabszolgának és a férfi játéktárgyának; ezért a szó szoros értelmében vásárolják és elzárva tartják őket. Sajátságos azonban, s ezzel a rabszolgai állapottal éppen nem ellenkezik, hogy az utcán járó-kelő nők kiváló tisztelgetben részesülnek, s ha szólanak róluk, már magában a nyelvben külön hízlegő kifejezéseket alkalmaznak rájuk. A nép közül is sokan tudnak olvasni, bár külön írásuk nincs, hanem a kínai írást olvassák a maguk nyelvén. Vallásra nézve a lakosság többsége buddhista, az előkelőbbek Konfuciusz tanát vallják.

A három kikötő-városon kívül édes kevés az idegen elem. Még a kínaiak, bár az ország jogilag Khina hűbérallama, sem laknak a kikötő-városokon kívül, sőt régebben nem is érintkezhetek a koreaiakkal, kivéve a június és december hónapok végén 10—10 napig tartott nemzetközi vásárokat; de ekkor is minden egyes embert számon vettek; s mindenki tartozott a kijelölt 10 nap letelte előtt visszatérni hazájába, mert akkor a kapukat az ország határára bezárták, és többé senkit sem eresztettek sem be, sem ki.

Csak 1882 óta, midőn Korea a «fehér ördögök»-nek is megnyitott, jutott be lassanként egy pár külföldi állandó lakosul, s aztán hatalomra is; köztük egy német és két amerikai születésű ember miniszter is lett; ezek csinálták itt azt a ma még rendkívül csekély, de a koreaiak szemében már is nagyon feltűnő változást, mely itt-ott a nyugati művelődésre emlékeztet. Egészben véve maradt Korea keleti ország, s mint napjainkig elzárt hely, annyira tősgyökeres keleti, hogy az utazók régi kiadású hinának tartják s nem is a paltalanul, mert Khina legalább annyira előtte van nyugatias művelődésben, mint Franciaország Oroszországgal szemben.

A HEGYMÁSZÁS VESZÉLYEI.

Néhány év óta hazánk is sorakozott azokhoz az országokhoz, melyeknek a fiai a turista sportot nagyban űzik. Ma már vannak turista egyesületeink, szaklapjaink, s a hegmászások és más kirándulások rendszeres gyakorlására sokan vállalkoznak. Akadt már magyar nő is, a Pozsonyban élő Tauscher orvos neje, ki a Montblanera felment, s egyik szenvedélyes turistánk, Déchy Mór, ki a Himalaya és Kaukázus hegységben tett nagy utakat, számos turista-egylet tiszteletbeli tagja; külföldön is ismert nevű turista.

Késztelen, hogy a hegmászás nagyon sok élvezettel és haszonnal jár. A turisták rendszeresen egészséges emberek, s orvosok állítása szerint pár órai helyi gyaloglás jobban erősíti a tüdőt, mint bármely más gyakorlat. De a hegmászásnak a fáradságon kívül veszélyei is vannak. A magasan levő ritka levegő nem egyszer okoz betegséget, az elosigázódást és fagyást nem egy turista sinli meg egész életén át. Mindez azonban aránylag ritka eset; sokkal több szerencsétlenség fordul elő a természeti akadályok miatt, melyek a turista elé gördülnek. Nem egy helyen oly meredek a sziklák oldalain vezető ösvények, hogy a szédülő ember menthetetlenül elvész; de még a gyakorlottabb turisták is kénytelenek kötelekkel egymáshoz csatolni magukat, hogy a leszűdülés ellen biztosabb lehessenek. Más helyen feneketlen mély-

KOREAI LEÁNY.

KÉPEK KOREÁBÓL. — A RÉGI KIRÁLYI PALOTA SZŐULBAN.

ségek fölött vezet el az út; ezeket a mélysegeket itt laza törmelék, amott hó borítja be, mely aztán a rálépő lába alatt könnyen leszakad. Ismét más alkalommal sűrű köd bocsátkozik a hegyekre, s tévedésbe ejti még a vezetőket is, mely tévedés gyakran végzetes lehet. Gyakori továbbá a hó- és kőmálás, mely sok hegmászó szerencsétlenségét okozta. Nincs év, melyben a hegmászásnak ne lennének áldozatai, s ezeknek az áldozatoknak száma folyvást szaporodik, mert a turisták száma szaporodása mind nagyobb körre terjed ki.

Ily veszélyes helyzetbe jutott a képünkön látható turista társaság is. A veszély azonban rendszeres körülmények között baj nélkül végződik. Epen úgy, mint a vasúti szerencsétlenségek egy millió utazó közül alig sújtanak egyet, a turisták számára is gyakori dolog, hogy «csaknem» halálos bajba kerül valaki, s mégis épen menekül meg belőle. Az ilyenre nézve az eset természetesen «érdekes emlék», melyről még évek múlva is szívesen elbeszélget fűtött kályha mellett, mert — ha talán véletlen volt is — hősiességének tanúsága az.

AZ IRBISZ-PÁRDU CZ.

A londoni állatkertbe most először hoztak Ázsiából egy eleven irbisz-párducot (Leopardus Irbis, Felis onca), melynek képét bemutatjuk. Jamrach Vilmos ismert állatkereskedő szerezte; igen szép fiatal példány. Az irbisz-párduc nagyon hasonlít a leopárdhoz, de hosszabb szőre, tömöttebb bundája, hosszabb farka, s élénkebb

színe világosan megkülönbözteti. Eredeti hazája Közép-Ázsia hegyvidéke, egész Szibériáig. Nehezen közelíthető meg, s ezért a Keleti-India északi részeiben nagy számmal vadászó angolok sem tudtak eddig eleven állatot kapni. Nevezetes, hogy e jelentékeny hideghez szokott állat jól megfér a londoni állatkertben, a hol közvetlenül az oroszlanok és tigrisek mellett helyezték el külön ketrecben. A szabadban való életéről annyit tudunk, hogy szívesen megy fel a fákra, s onnan leselkedik zsákmányra, mint a hiúz; a tunguzok ravaszágáról is sokat tudnak. Nem félnek tőle annyira, mint a tigristől. *Brehm* fogságban való életéről mit sem tud. 1871-ben két élő irbisz került ugyan a moszkvai állatkertbe, de ott sem tettek rajta megfigyelést s olyan bánásmódban részesítették őket, hogy nagyon hamar búcsút mondtak ez árnyékvilágnak.

MÉG EGYSZER AZ ESŐFÁKRÓL.

Közelebb szó volt e lapokban az esőfáról, különösen, hogy némely forró földövi fa annyi nedvességet választ ki magából bizonyos időben, hogy egész esőféle tümenyek állanak elő. Ide vonatkozólag akarok én is egy pár adatot szolgáltatni.

Két fanem van nálunk is Magyarországon e tekintetben figyelemre méltó: a fűz- és a hársfa.

A fűzfa, midőn teljesen kihajtott, levelei rendszeres nagyságukat elérték, vékonyabb ágacskaiknak levél alatti hegye, nem ritkán maga az ágacska sima kérge is, helyenként elkezd gyöngyözni. A hófehér színű gyöngyök lassan szaporodnak, az újabbak a régieket nyomják, ezek engedvén a nyomásnak szétpattannak, a szétpattant gyöngyökből víz lesz, az így keletkezett cserélték, mint finom könnyű pelyhekkel játszódozó velők az esteli lengedező szellő.

Mindezekből kiténik, hogy némely fa nálunk is választ magából annyi nedvességet, hogy az hosszabb, vagy rövidebb ideig tartó esőhöz hasonló tümenyit hoz létre.

VIDONYI JÓZSEF.

A NEMZETKÖZI KÖZEGÉSZSÉG-ÜGYI KONGRESSZUS BUDAPESTEN.

Szeptember 2-dikán gyűlést tartott a magyar fővárosban a nemzetközi közegészségügyi és demográfiai kongresszus. Sok külföldi tudós készült rá, orvosok, természettudósok, statisztikusok, etnografusok, s kétszázötven, hogy e nemzetközi testület VIII-ik kongresszusa lesz az eddigiek közt a legnagyobb és leglátványosabb. A sok tiszteletreméltó vendég hosszabb időt töltött köztünk, maga a kongresszus nyolc napig tart. Mindig örülünk, ha külföldről jönnek hozzánk látogatók, mert alkalmuk nyílik saját tapasztalataik szerint itélni Magyarországról, melyről annyi ferdeséget olvashatnak, s meggyőződni a magyar kultúráról. Hatóságok, tudományos testületeink a legnagyobb előzékenységgel várják a tudós látogatókat.

Az utolsó közegészségügyi kongresszus 1891 őszén Londonban ülésezett. Akkor határozták el, hogy a legközelebbi ülést Budapesten tartják 1894-ben. Chicago is meghívta a kongresszust az 1893-iki kiállítás idejére, de Budapest meghívását fogadták el egyhangulag.

Az egyesített közegészségügyi és demográfiai kon-

gresszus vezetése egy állandó nemzetközi bizottság kezében van, melynek elnöksége Párisban székel.

Az egyes ülészeket közt ez a bizottság a kongresszus képviselők, mely azonban beszűnteti a működését, ha a kongresszus szervező bizottsága megalakult.

Budapest is csakhamar megalakult *Kamer-mayer* polgármester elnöksége alatt a VIII-ik nemzetközi közegészségügyi és demográfiai kongresszus szervező bizottsága. Aelnökei: *Gerlőczy* alpolgármester és *Haberhauer* János; jegyzője *Goreczky* Zsigmond. Megalakították a különböző szakbizottságokat és a végrehajtó bizottságot. Ez az utóbbi foglalkozott az előkészítés minden dolgával. Elnöke lett dr. *Fodor* József egyetemi tanár, titkára dr. *Müller* Kálmán, a Rókus-kórház igazgatója.

Figyeljük meg csak a hársfák leveleit, bizonyára tapasztalni fogjuk, hogy azok olyanok, mintha olajosok volnának, és ha a hársfák, járdák szélein állanak, mint például a rozsnói piacon, akkor látni fogja a megfigyelő, hogy a fák alatt a kövek úgy néznek ki, mintha mesterséges úton apró olajcseppekkel valaki befecskendezte volna; úgy tűnnek fel, mint a vasúti állomások közelében a sínek mellett lévő kötörmelékek, melyeket a nehezen prüszkölő mozdony vízzel vegyített olajjal befecskendezett.

Ez évi június hóban, egy igazán szép látvány gyönyörködtetett. A nap lenyugvóban volt; többed magammal a takarékpénztár előtt lévő szépen gondozott hársfák alatt álltunk. A nap épen velünk szemben készült pihenőre térni, utolsó bágyadt sugarait visszavetette a barátok temploma előtt álló hársfákra. A hársfákról ezer és ezer parányi csillogócska hullott a földre, lángvörös, világos sárga, kék, szürke, barna, fekete, fehér és zöld, a szerint váltakoztak, a mint azokat megvilágíthatta a napsugár, s a mint esésükben alaktól és helyzetétől cseréltek, mint finom könnyű pelyhekkel játszódozó velők az esteli lengedező szellő.

Mindezekből kiténik, hogy némely fa nálunk is választ magából annyi nedvességet, hogy az hosszabb, vagy rövidebb ideig tartó esőhöz hasonló tümenyit hoz létre.

VIDONYI JÓZSEF.

A NEMZETKÖZI KÖZEGÉSZSÉG-ÜGYI KONGRESSZUS BUDAPESTEN.

Szeptember 2-dikán gyűlést tartott a magyar fővárosban a nemzetközi közegészségügyi és demográfiai kongresszus. Sok külföldi tudós készült rá, orvosok, természettudósok, statisztikusok, etnografusok, s kétszázötven, hogy e nemzetközi testület VIII-ik kongresszusa lesz az eddigiek közt a legnagyobb és leglátványosabb. A sok tiszteletreméltó vendég hosszabb időt töltött köztünk, maga a kongresszus nyolc napig tart. Mindig örülünk, ha külföldről jönnek hozzánk látogatók, mert alkalmuk nyílik saját tapasztalataik szerint itélni Magyarországról, melyről annyi ferdeséget olvashatnak, s meggyőződni a magyar kultúráról. Hatóságok, tudományos testületeink a legnagyobb előzékenységgel várják a tudós látogatókat.

Az utolsó közegészségügyi kongresszus 1891 őszén Londonban ülésezett. Akkor határozták el, hogy a legközelebbi ülést Budapesten tartják 1894-ben. Chicago is meghívta a kongresszust az 1893-iki kiállítás idejére, de Budapest meghívását fogadták el egyhangulag.

Az egyesített közegészségügyi és demográfiai kon-

gresszus vezetése egy állandó nemzetközi bizottság kezében van, melynek elnöksége Párisban székel. Az egyes ülészeket közt ez a bizottság a kongresszus képviselők, mely azonban beszűnteti a működését, ha a kongresszus szervező bizottsága megalakult.

Budapest is csakhamar megalakult *Kamer-mayer* polgármester elnöksége alatt a VIII-ik nemzetközi közegészségügyi és demográfiai kongresszus szervező bizottsága. Aelnökei: *Gerlőczy* alpolgármester és *Haberhauer* János; jegyzője *Goreczky* Zsigmond. Megalakították a különböző szakbizottságokat és a végrehajtó bizottságot. Ez az utóbbi foglalkozott az előkészítés minden dolgával. Elnöke lett dr. *Fodor* József egyetemi tanár, titkára dr. *Müller* Kálmán, a Rókus-kórház igazgatója.

Figyeljük meg csak a hársfák leveleit, bizonyára tapasztalni fogjuk, hogy azok olyanok, mintha olajosok volnának, és ha a hársfák, járdák szélein állanak, mint például a rozsnói piacon, akkor látni fogja a megfigyelő, hogy a fák alatt a kövek úgy néznek ki, mintha mesterséges úton apró olajcseppekkel valaki befecskendezte volna; úgy tűnnek fel, mint a vasúti állomások közelében a sínek mellett lévő kötörmelékek, melyeket a nehezen prüszkölő mozdony vízzel vegyített olajjal befecskendezett.

Ez évi június hóban, egy igazán szép látvány gyönyörködtetett. A nap lenyugvóban volt; többed magammal a takarékpénztár előtt lévő szépen gondozott hársfák alatt álltunk. A nap épen velünk szemben készült pihenőre térni, utolsó bágyadt sugarait visszavetette a barátok temploma előtt álló hársfákra. A hársfákról ezer és ezer parányi csillogócska hullott a földre, lángvörös, világos sárga, kék, szürke, barna, fekete, fehér és zöld, a szerint váltakoztak, a mint azokat megvilágíthatta a napsugár, s a mint esésükben alaktól és helyzetétől cseréltek, mint finom könnyű pelyhekkel játszódozó velők az esteli lengedező szellő.

Mindezekből kiténik, hogy némely fa nálunk is választ magából annyi nedvességet, hogy az hosszabb, vagy rövidebb ideig tartó esőhöz hasonló tümenyit hoz létre.

A HEGYMÁSZÁS VESZÉLYEI.

Két év óta tart a rendezés nagy munkája. Nem kis feladat a kongresszusnak a világ minden részében szerteszét levő tagjaival levelezni; *huszonhét* szakosztály dolgait rendben tartani, ezek programját megállapítani. Eddig 593 közegészségügyi- és 132 demográfiai vagyis összesen 725 felolvasást jelentettek be. A kongresszuson képviselve lesz: 26 állam, 92 kiküldöttel, 41 egyetem 65 kiküldöttel, végre 132 tudós társaság és egyesület 300 kiküldöttel, vagyis 290 testület. Aug. 21-ikéig 1330 kongresszusi tag küldte be a tagsági díjat. Most napjában 60—70 jelentkezés érkezik, úgy, hogy körülbelül 2000 kongresszusos tagra lehet számítani. Az eddigi kiadás 21.500 frt.

A felvett kérdések közt nagy fontosságú a *difteria*-tis, melyet egyes nemzeti bizottságok által teendő előterjesztések alapján dr. *Chyzer* Kornél, a belügyminisztérium egészségügyi tanácsosa elnöke alatt tárgyalnak. Van külön *katonai egészségügyi osztály* is, melynek egyik tiszteletbeli elnöke *Lobkovitz* her-

czeg, hadtestparancsnok. A külföldi katonarvosok tiszteletére a katonarvosok tudományos egyesülete szept. 2-ikán külön fogadó-estélyt rendez az «István főherceg» hotelben.

A kongresszus egyik legfőbb vonzóereje a *kiállítás* lesz és pedig ennek a kiállításnak az az osztálya, a hol a nagy városok közegészségügyi állapotai körül elért eredmények tüntetnek föl. E fölötté érdekes osztály kiállítói között a következő városokkal találkoznak: Páris, Montpellier, Berlin, Hamburg, Veneza, Odessa, San-Luis, Alexandria, stb.

A kongresszus előadásait, határozatait nyomtatják s a többi kötetre menő munkákat megküldik a kongresszus tagjainak.

Károly Lajos főherceg elnöke alatt nyílik meg a kongresszus.

A tudományos rész mellett gondoskodva van a vendégek szórakozásáról is, hogy a kongresszusnak itt következő programjából kiténik.

Szeptember 1-én (szombat) esti 8 órakor *ismerkedő-estély* a nemzeti múzeum csarnokában és kertjében.

Szeptember 2-án. Dél-élelt 11 órakor a kongresszus ünnepes megnyitása *Károly Lajos* főherceg által a fővárosi Vigadóban. Az ülés végetével a *kiállítás* megnyitása a műegyetemen. Délután 3 órakor ülés a magyar tudományos akadémia dísztermében. *Huoppe* Nándor egyetemi tanár (Prága) emlékbeszédet mond néhai *Semmelweis* nagyhírű magyar orvos fölött, kinek sírkövét az emlékbeszéd után leplezik le a kerepesi-úti temetőben. Dr. *Duka* Tivadár, Londonban élő hazánkia, a sírkőre leteszi a nemzetközi koszort. — Este a *budai kir. várakban* udvari fogadó-estély.

Szeptember 3-án délelőtt szakülések. D. u. 3 órakor dr. *Mayer* György második államtitkár (Strassburg) előadása az új városi házi ügyteremben. — A német *holttestek* értékezte a műegyetemen. Kirándulás *Saxlehner* keserűvíz-telepére. Este 7 órakor dísztorna-verseny a nemzeti tornegyesület csarnokában. Díszelőadás az *operaházban*, a *nemzeti színházban*, a *budai színházban*, a városi színházban és a Wulff-féle cirkusban. Este tíz órakor a *holttestek* nemzetközi ismerkedő-estélye. 11 órakor a központi tejszernok látogatása.

Szeptember 4-én d. e. A szakosztályok együttes ülése a *difteria* tárgyalására. — D. e. 10 órakor a német *holttestek* közgyűlése az új városi házi ügyteremben. — D. u. 3 órakor *Erisman* Fédor egyetemi tanár (Moszkva) előadása «Harez a halál ellen» a főrendiház üléstermében. Az ásványtani intézetben pedig *Körösi* József fővárosi statisztikai hivatali igazgató tart előadást Budapest születési viszonyairól. Az államvasutak gyűjteményének, az új országának a Ganz és társa gyűjteményének, a közvágóhídnak s a soroksári-útszai malmoknak látogatása. D. u. 4 órakor a magyar atletikai klub verseny a Orszé-kertben. Az ifjúsági játékok bemutatása az V. ker. (Markó-útszai) főreáliskolában. D. u. 5 órakor ebéd a kongresszus elnökénél: *Hieronimi* K. belügyminiszternél. Esti hat órakor a német vasúti orvosok országos ülése az orvosegyesület helyiségében. Este 7 órakor a német hullálegyetők szövetségének *diszlokómája*. Este 8 órakor a budapesti kir. orvosegyesület, országos közegészségügyi egyesület, a katonarvosok egyesülete, a mérnök- és építészegyesület, az országos gyógyszerészegyesület és az állatorvosok egyesülete által rendezendő estélyek.

Szeptember 5-én. Reggel 8 órakor a kongresszusi tagok csoportos lefolytatása, aztán szakülés. — D. u. 3 órakor *Levasseur* E. (Páris) előadása «Histoire de la Démographie» az új városi házi ügyteremben.

nagy termésben. D. u. 3 órakor a káposztásmezei vízműtelep megtekintése. Kirándulás Aquincumba. Az operaház műszaki berendezéseinek megtekintése. — A Nemzeti múzeum összes tárainak látogatása. A kőbányai serfőző gyárak, kórházak és több közintézet megtekintése.

September 6-án: Kirándulások különböző csoportban: a főváros környékén; gr. Esterházy meghívására *Tatára*; továbbá a *Balatonhoz*, *B. Fűrédre*. Délután szövegverseny, csomagverseny a Dunán; este tűzijáték a Gellérthegyen.

September 7-ikén délelőtt szakulések. Délután Leyden Ernő berlini egyetemi tanár előadása a főrendiház ülteremtéséről a nagyvárosok egészségügyi viszonyairól; *Lombroso* híres turini tudós pedig „A gonosztevékről” olvas föl az új városházán. Kirándulás *Promontorra* a pezsgő- és cognac-gyárakhoz, több közintézet meglátogatása. Este 8 órakor a *Hölygbizottság estélye* a képzőművészeti csarnokban. Este 8 órakor *estélye* a miniszterelnöknél.

September 8-ikán szakulések. D. u. 3 órakor Hart Ernő tanár (London) előadása a koleráról, az egyetem természettani intézetében. D. u. az előterjesztett nemzetközi fontosságú higiénikus adminisztratív kérdések fölött együttes tanácskozás az újvárosi nagytermében. A fővárosi tüzoltóság, az önkéntes tüzoltóság és az országos tüzoltó szövetség diszgyakorlata az újkülpent udvarán, ezzel kapcsolatban a budapesti önkéntes mentő-egyesület diszgyakorlata. D. u. 5 órakor permanens bizottság ülése, a bezáró ülés előkészítése. A magyar *kerékpár-egyesület* versenye a Tattersal területén. Az V. ker. malmok meglátogatása. Este 8 órakor a székesfőváros által a kongresszusi tagok tiszteltetésére rendezendő fogadó-estély (művész-estélyvel összekötve), a városligeti iparszarnokban.

tartozó főur, hanem mint rokon van fölveve, mert anyja szász-koburg-góthai hercegnő volt s így a gróf Viktória királynának unokatestvére. — Mensdorff gróf neje nem *Dolgrouckij* hercegnő; ez a fejedelmi hölgy Mensdorff gróf unokatestvének, *Ditrichstein-Mensdorff* Hugó hercegnek a neje.

Ezekben helyreigazítás képnyarátunk tévedéseit, egyszerűságnál köszönetet mondunk a kir. hercegi titkárságnak, hogy ez érdekes adatokat szives volt lapunknak beküldeni s ez által lehetővé tenni, hogy különben is teljes hitelességre törekvő közleményünket, habár utólagosan is, tökéletesen szabotossá tehessük.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Vasut mentén cím alatt a Franklin-társulat uti kalauzt adott ki, melynek a kiránduló és utazó közönség igen jó hasznát veheti, mert a vasutak mentén elterülő vidékekről, helységekről, városokról, állomásokról kellő tájékoztatást ad. A könyv szerzője *Ocskay* Gusztáv állami vasuti tisztviselő és ismert író, ki Magyarországnak a vasutak mentén első részét élénk világitásban állítja az olvasó elé, mind jelenében, mind múltjában. A könyvet változatos tartalma, a szöveg közé szőtt anekdoták, a történelmi visszaemlékezések messze túlelmelik a száraz Baedeker-eken. A magyar kir. államvasutak, továbbá a győrsopron-ebenfurti és eperjes-bártfai vasuton és a vasutak vidékein, tehát az ország nagyobb részén ve-

Korkiza. Irta *Láng* Menyhért. Ezen könyv mely tulajdonképen az ajaccioi klimatikus gyógyhelyre szándékos furdóvendégek számára készült, feladatán kívül sok minden Korkizára vonatkozó dologra kiterjeszkedik, s pedig olyan bőven és alaposan, hogy bátran mondható eme sziget monografiájának s e tekintetben irodalmunkban bizonyára páratlanul áll. Részletesen leírja Korkiza természeti viszonyait, népét, ismerteti történetét, megkapó színekkel festi azokat a véres villongásokat, melyeknek a kies sziget egész a római uralom ideje óta színhelye volt, s érdekes adatokat szolgáltat Napoleonra és családjára vonatkozólag is. Végül ismerteti a szigetet, különösen pedig Ajacciot mint gyógyhelyet, s gyakorlati utasításokat ad az oda való utazásra és ottani tartózkodásra nézve. A nagy tárgy szeretettel megírt könyv Bécsben, a szerző kiadásában jelent meg s ára 1 frt 50 kr.

Az osztrák magyar monarchia írásban és képen nagy néprajzi munkából a 210-ik füzet jelent meg, mely a *Csehországot* ismertető résznek 15-ik füzeté. Ebben Sobotka Primus írja le a szlávok ünnepeit és szokásait, Mencik Nándor a szlávok népies színjátékát, Helfert József és Hostinsky Otokár pedig a szlávok népdalát és táncát ismerteti. A közleményeket Katona Lajos fordította magyarra. A tíz illusztrációból négyet (népszokások) Liebscher Adolf rajzolt, a többieket Douba József, Manes József, Wahle Frigyes, egy füzet ára 30 kr.

Györkönyi Károlyról, a lapunkban most folyó „Gerjenes kincse” című érdekes elbeszélés írójáról, egy hozzánk intézett kérdésre azt az értesítést adhatjuk, hogy a buzgó írónk már közel 20 év óta munkálkodik a szépirodalom terén s nem régiiben a „Magyar Hírlap” egyik pályázatán a bírálatra felkért „Pefőli-társaság” az ő pályázati elbeszélésének ítélte oda a kitűzött díjat. Györkönyi név alatt ir, de családi neve dr. *Arnhold* Károly s mint ügyvéd működik állandó lakhelyén, Sopronban.

Az „Akadémiai Értesítő” legújabb füzetében a közlemények sorozatát *Hampel* Jozsefnak Fröhlich Róbert felett mondott emlékbeszéde nyitja meg. Utána *Simonyi* Zsigmond „Szókönyv és szóképzés” című székfoglalójából kapunk hosszabb kivonatot. *Fiók* Károly a Müller Miksa viszonyát ismerteti a szanszkrit „Rigvédához”, *Stein* Lajos külföldön élő hazánkfiak pedig a szellemtörténet alapirányát fejtegeti. Az Akadémiában bemutatott tudományos dolgozatok közül kivonatolva van még a *Féjerpatak*é, a ki II. István oklevelét kritizálta meg, továbbá *Jekelfalussy* József „Értelmiségünk és a magyarság” című székfoglalója, *Kiss* Károlytól és *Day* Jenőtől pedig egy-egy természettudományi értekezés.

Folyóiratok. A *Természettudományi Közöny* augusztusi füzetének főbb cikkei: A rovarok és rokonaik, mint a betegségek terjesztői, Sajó Károlytól. Fertőzés telefon útján, dr. Kuthy Dezsőtől. A chemia és az anyag problémája, közli: Pfeifer Ignác. Darwin elmélete és az igazságszolgáltatás, Novikov után közli Szigert János s több kisebb közlemény. — Az *Erdészeti Lapok* legújabb száma Gaul Károly, Arató Gyula és Furrer János tollából hozsakszerű közleményeket. — A *Közgazdasági és közirgatási Szemle* augusztusi füzetében dr. Kohn Dávid befejezi az adók reformjáról írt hosszabb tanulmányát, dr. Thirring Gusztáv pedig a fővárosi szegény néposztályok lakásairól mond figyelemre méltó dolgokat. Van a füzetben e két hosszabb közleményen kívül még közgazdasági havi krónika (dr. Mandello Károlytól), irodalmi szemle, statisztikai értesítő és könyvszemle. — Az *„Ungarische Revue”* új füzet az akadémia nagygyűlésének tárgyait közli; Szász Károly alelnök megnyitói beszédét, Szily Kálmán titári jelentését, Vámbéry és Zsilinszky terjedelmes felolvasásait. Ezen kívül közli még *Jekelfalussy* József statisztikusunk székfoglaló értekezését, egy esomó apróbb közleményben pedig ismerteti a Kisfaludy-társaságban tartott Jósika-ünnepélyt, Kazinczy Hamlet-fordítását, az akadémikusok felolvasásait.

Füzetes vállalatok. *Boniczky*-*Bajza* Lenke válogatott regényeiből a Singer és Wolfner cég kiadásában a 20-ik füzet hagyta el a sajtót, mely a „*Megkészt fecske*” második kötetét folytatja; ára 25. kr. — Az *Ünnepekről* című s Knorr Alajos kir. táblai bíró által szerkesztett gyakorlati utmutatók ötödik kiadásából a 22-ik füzet jelent meg ifj. Nagel Ottó könyvkereskedésében; egy füzet ára 30 kr.

Emlékönyv. A pécsi „kerék-pár egyesület” az aug. 19.—20-ikán tartott budapest-pécsi nagy kerék-pár verseny alkalmából *Emlékönyvet* adott ki, melyet az egyesület megbízásából *Bolgár* Tivadar szerkesztett. Terjedelmes és tarka könyv, számos illusztrációval, és világosan mutatja, hogy a kerék-pár-sport mennyire el van terjedve hazánkban. A könyv ugyan-

is számos hazai bicyklista társaságról és klubról megemlékezik, leír több versenyt, bemutatja a sport egyes kiváló művelőit képen is. Próbálnak, versben írt közleményei, emléksorai, mind a bicykllal foglalkoznak, s az aktuális cikkek mellett közöl gyakorlati dolgokat is. Az emlékönyv sokakat érdekelhet közelebbről az egyesületek leírásában és a személyes vonatkozásokban; mint a hazai sport-mozgalom egyik részének ismertetője pedig általános figyelemre is számíthat. A csinosan kiállított könyv Pécsen jelent meg s ára 2 korona.

Munkácsy új festménye. Munkácsy a nyarat colpachi nyaralójában töltötte. Több kisebb tájképet festett s ezenkívül már csaknem egészen befejezett egy nagyobb, mely zajos munkágyűlést tüntet föl. A képen egy strike előkészületeit látjuk, szónokló, egymást izgató vagy kapacitáló munkások élnek csoportjával. A mester „*Honfgyalás*” képe e hó 21-ikén volt utolszor látható a nemzeti múzeum főrendiházi termében, melyet a közegészségügyi kongresszus vesz igénybe a közelebbi napokban. A nagy festmény az utolsó napokban tömegesen nézték a Szent István napra érkezett idegenek.

Csiky Gergely színműírói díjai. A korán elhunyt termékeny drámaíró 26 százdarabot írt a nemzeti színház számára. Ezek négyezer estét töltöttek be, s az előadások jövedelméből 45,745 frt 73 kr jutott a szerzőnek. Írt népszínművet, operette szöveget is, s fordított idegen nyelvből színműveket. Ezeknek és a vidéki színpadok tiszteletdíját is számítva, körülbelül 60,000 frtot jövedelmeztek színművei 16 év alatt, annyit, mennyit egy jónévű francia író egyetlen színműve szokott.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Tantgyi gyűlések Debreczenben. Az ünnepek alatt Debreczen az ország minden részéről összereseglett tanítók és tanárok gyűlése helye volt, s a közoktatásnak számos fontos kérdését vitatták. A városban nagy élénkség uralkodott, s a különböző gyűlések és kongresszusok iránt általános érdeklődés nyilvánult. A mozgalmak napok aug. 18-ikán kezdődtek a *tanszerkiállítás* megnyitásával.

A *ref. tanítók országos választmányának* nagygyűlésére mintegy 150 tanító gyűlt össze. A gyűlést Kiss Áron püspök nyitotta meg. Elhatározták, hogy országos egyesületet alakítanak, s a milleniumi ünnepekre megírják a magyar ref. népevel történetét. — A *kereskedelmi szakiskolák tanári-nyelvi kongresszusa* Verdy Károly budapesti tanfelügyelő elnöke alatt ülésezett. A kereskedelmi szakoktatás helyes irányításáról tanácskoztak s kimondták, hogy országos egyesületet alkotnak. — A *magyar tanítók országos bizottságának* gyűlésére a magyar tanítók színe java gyűlt össze, számos tanfelügyelő. A gyűlésen *Lakis* Venzel elnökölt. A népiszkolai törvény megváltoztatásán vitakoztak, s kimondták, hogy elemi iskolai ismeretek nélkül honpolgári jogok nem gyakorolhatók; oly szülők, kik gyermekeiket az iskolázatás alól kivonják, pénzbüntetéssel esetleg fogsággal sújtandók, a népiszkolai oktatás tanfolyamát legyen; az elemi iskolák és a tanítóképzés joga a magyar nemzet érdekében államosított. Ily értelemben intéztek feliratot a közoktatásügyi miniszterhez. A gyűlés 2700 frt segélyt és ösztöndíjat osztott ki.

Az *árva- és szeretetházak igazgatói* Eötvös Károly Lajos tanfelügyelő meghívására gyűltek össze, kinek buzgólkodása és felügyelete alatt épül jelenleg Debreczenben az első országos tanítói árvaház. Elhatározták, hogy árva- és szeretetházi, általános internátusi nevelési országos kongresszust tartanak, esetleg a milleniumra és hivatásos ösztöndíj-letét alakítanak. — A debreczeni *Mária Dorothea egyesület* is ülést tartott, melyen *Turánszky* Irén (Budapestről) elnökölt. Elmayer Berta budapesti tanítónő De Amicis olasz költő egy pedagógiai beszédét olvasta. György Aladár az egyesület céljait ismertette. — Az *Eötvös-álop* orsz. tanítóegyesület kieszó-bizottsága Péterffy Sándor elnöke alatt tartott ülésében 2700 frtot osztott ki, 56 ösztöndíjért és 40 segélyért folyamodó között 50 és 100 frtjával. Az egyesület 18 évi fennállása óta 36,275 frtot osztott ki és a tanítóknak javára 60,478 frt tökézt gyűjtött.

A tanácskozáskor és gyűlések, az összereseglett sok vendég, a város társadalmi életét is nagyban föllevenítették.

A **nemzeti múzeumnak** rendkívül sok látogatója volt a legközelebbi napokban. Szent István ünnepére most is csak oly tömegesen érkeztek Budapestre a vidékekről, mint a korábbi években, mikor oleszó vonatok közeledtek. Ezek a vonatok a zónadíj életbe lépte óta elmaradtak, de a vidék azért

özönlik augusztus 20-ikára Budapestre. A nemzeti múzeum igazgatóságát számítva a nagy látogatásra, megtette most is a kellő intézkedéseket. Az összes gyűjtemények nyitva voltak. A látogatók mégis annyira előzönlötték a múzeumot, hogy alig lehetett mozogni. Augusztus 20-ikán és 21-ikén, két napon 25,000 ember nézte meg a múzeumot.

Az **iparművészeti múzeum** palotája nagyban épül az állói úton, s az ózskor fedél alá helyezhetik. A villamos világítás vezetőiket már most, az építés közben elhelyezik. Az új múzeum, melyben az iparművészeti iskola is helyet kap, három utcára néz: az állói-útra, a Kinizsy- és Rákos-útcákra.

A **magyar könyvkereskedők orsz. egylete** Szent István napján *Benkő* Gyula, Franklin-társulati igazgató elnöke alatt tartotta rendes évi közgyűlést, melyen a vidéki könyvkereskedők is szép számmal jelentek meg.

Az elnök kegyeletlen szavakban emlékezett meg a veszteségekről, melyeket az egylet Jurany Vilmos volt Franklin-társulati igazgatójának és Molnár János, az Eggenberger-cég betöltőjének halálódása által szenvedett. Felolvasta aztán e cég tulajdonosa *Hoffmann* Alfréd levélét, a melyben az társa emléket megörökítendő, egyzer korona értékű alapítványt tett az egylet fejlesztésére. Ezek után az elnök tartalmas beszédében emlékezett meg a magyar könyvkereskedők jelen mostoha viszonyairól és annak okairól s rámutatott az orvosias eszközöire. A tetszéssel fogadott beszéd után az évi jelentés felolvasása, majd a tisztújítás következett. Megválasztották. Elnökké *Hoffmann* Alfréd; alelnökké: *Benkő* Gyula és *Maurer* Adolf Kassáról (vidéki választmányi elnök); titkárokká: *Ranschburg* Győző és *Révai* Mór; pénztárnokká: *Franko* Pál; ellenőrré: *Wodianer* Artur; könyvtárnokká: *Kókai* Lajos. A közgyűlést lakoma követte.

A **Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület** XII. rendes közgyűlését gróf *Károlyi* István elnöke alatt í. évi október hó 2-án *Nyitrán* tartja meg. Ugyanez az igazgatóválasztmány a közgyűlés tárgyait előkészítette végett *Nyitrán* okt. 1-én délután 4 órakor tart ülést.

MI UJSÁG?

A király kincsei a milleniumi kiállításon. A király megengedte, hogy az uralkodóház, valamint az udvari gyűjteményekből a milleniumi kiállításra elküldjék mindazokat a tárgyakat, melyek Magyarországból valók, vagy történelmünkre vonatkoznak. Ezek a történelmi csoport fényét fogják emelni, s a kereskedelmi miniszter megbízásából *Czobor* Béla, *Kudora* Károly, *Radács* Jenő és *Szendrei* János szakértőkből álló bizottság választotta ki a műtárgyakat a gyűjteményekből. A kiválasztott tárgyak ezek:

I. *Műpári tárgyak:* *Korvin* Mátyas és *Beatrix* dombormívű képeinek a másolata; *Mária* magyar királyné bronz-mellszobrának a másolata; *Fries* Adrien bronz reliefje, melyek a magyarországi háborukat ábrázolják; *Andrási* király koronájának maradványai és az ország almája (XIV. század); *Nagy* Lajos kettős keresztje *Krisztus* igaz keresztjének relikiájával; *Magyarország térképe* réztáblába vésve; ugyanennek hátulsó lapján színezett képek a magyar viseletről; *Nautilus*-serleg *Baththyány* herceg cimérvél; *Hegyalja szőlője* az arany szarvassal; *Játék-kövek* a XVI. századból II. Lajos, Erzsébet, *Mária*, I. Lajos, Albert és *László* mellképeivel; *Anjou-Róbert* és *Boesky* korabeli pergamentek, illusztrációkkal; *Játékkártyák* Magyarország czimérvél.

II. *Fegyverek:* Olasz kard *Kálmán* király idejéből, II. Lajos teljes páncélöltözete, *Korvin* Mátyas kardja, *Miksa* császár nyerege, *Zrínyi* kardja és fegyvere, *Bathory* István diszvertezte, *Thury* György kardja, III. Károly lotharingiai herceg sisakja, *Mátyás* király, *Apafi* Mihály, *Mária Terézia*, I. és II. József császár fegyverei, illetőleg hadi öltözékei s ezenkívül még körülbelül 100 darab magyar fegyver és hadi szerelvény.

III. *Ékszerek:* Kameák (metszett kövek) és zomán-czos ékszerek.

IV. *Műtárgyak:* Berakott butorok (herceg *Grassalkovics* kastélyából); gróf *Förghách* püspök czimere díszített aranyserleg zománccal. *Gobelinek*, melyek a következőket ábrázolják: a) herceg *Lotharingiai* Károly hőstetteit és pedig: Buda ostroma 1686, Buda kifosztása 1686, és 1705, ünnepies bevonulás, törökök leveretése Mohácsnál 1687, Erdély hódolása 1688. b) herceg *Lotharingiai* Károly grózelme: a bárkányi csata 1683, a budai csata 1686, a janicársók kiűzése 1686, a mohácsi csata 1687.

V. *Könyvtár:* Sok magyar és magyar vonatkozású könyv, ritka és becses kéziratok, nyomtatványok, török kéziratok és térképek.

A királyné utazása. Erzsébet királyné legközelebb ismét a Meutone mellett fekvő *Cap Martinba* utazik. Már szeptember 4-ére, vagy 5-re várják oda és megértették az előkészületeket hosszabb tartózkodására.

Templom-javítás a fővárosban. A ferenczrendiek budapesti templomát javítják, s néhány hónapig nem lesz benne isteni tisztelet. Külső és belső javítás 60,000 frtba kerül, melyhez a főváros hatósága 20,000 frttal járul. A templomnak vagyona nem lévén, a többi összegre a ferenczrendiek gyűjtését indítanak.

Kinevezés az egyetemen. Dr. *Goldzieher* Ignác jeles orientálistánk, a tud. akadémia tagja, a budapesti egyetem eddigi magántanára, nyilvános rendes egyetemi tanári címet és jellegelt kapott.

Erkel szobra. Erkel Ferenc szülővárosa, *Békes-Gyula*, hol a zeneköltő élte utolsó éveiben is többször nyaralt, elhatározta, hogy szobrot emel jeles fiának. Budapest főváros közgyűlése erre 400 frtot szavazott meg.

Kossuth emléke. Most szombaton, aug. 25-én van Lajos napja, Kossuth nevenapja. Ezt a napot minden esztendőben kegyelettel ülték meg s a megemlékezés a nagy gyász után, az idén sem marad el. Több egyesület testületileg kivonul a kerpesi-uti temetőbe megdicsőült nagy hazánkfiá sirjához s beszédek kíséretében koszorút tesznek le. E hó 21-én egy csoport kis lány jelent meg a sírnál, a körmozgánya gyermektelep lánykái, kik Körmozgá-környékén sok szalmavirágot gyűjtöttek s ebből Kossuth sirjára koszorút kötöttek. A leánykák Földesi tanár és felügyelőnk kíséretében kivonultak a kerpesi úti temetőbe s a koszorút elhelyezték a síron. A Himnusz is elénekelték.

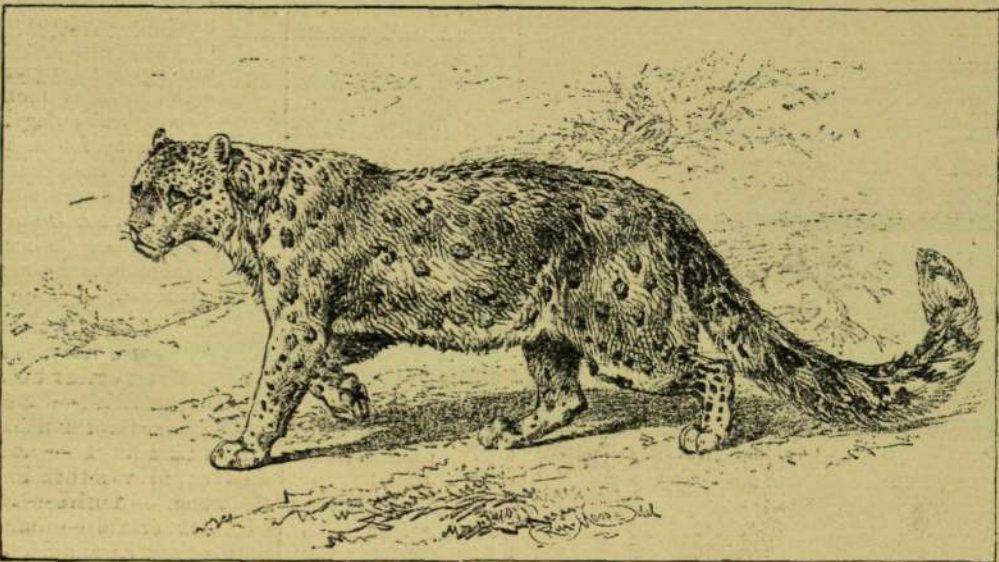
Milanóból a héten nagyobb olasz társaság jött Budapestre. Ezek is fölkeresték Kossuth sirját, mint általában majd minden idegen, a ki fővárosunkba jön.

A **Kossuth-család levéltára.** *Thaly* Kálmán történetírónk Kossuth Ferencz fölkérésére Turóc-Szent-Mártonba utazott *Pethő* Béla országos levéltári fogalmazó kíséretében, hogy a Kossuth-családra vonatkozó iratokat megvizsgálják. Turóc-Szent-Mártonban először is a katolikus templomban a Kossuth-kriptát és zászlót vizsgálták meg s aztán *Lehoczky* Vilmos országos képviselő kalauzálása mellett kimentek a közelebbi Udvardra, másképen Kossuthfalvára, a család ősi fészéke s ott a Kossuth-család leveles ládjáját Kossuth Lajos és Gábor engedelmével átnézték és meggyőződtek, hogy sok becses, eddig még nagyrészt ismeretlen régi okmány van ott, közöttük Nagy Lajos király 1359-iki birtokfalomról szóló levele, s a heraldikai szempontból érdekes czimerlevél, melyen a czimer nagyrészt elütött attól, a mely később általánosan ismeretessé vált, s a melyet I. Mátyás Budán 1479-ben adott Kossuth Miklósnak. A családtagok bejegyzésével a leveles ládát Turóc-Szent-Mártonba, a megyeháza irattárba vitték és a tartalmát *Beniczky* Kálmán alispán szíveségből a megyei levéltár nevezetesebb irataival együtt, a megyeház történelmi termében fogják tanulmányozni. A leveleket lemasólják, a czimerlevél képe a „Turul”-ban fog megjelenni. A jelentést a történelmi társulat ülésén olvassák föl.

Emlékoszlop egy hazafias szerzetesnek. *Perla-kon*, Zalamegyében, elhatározták, hogy *Gasparics* Kilit Márk odavalló születési szent-ferencz-rendi atyának, a ki szabadságharcunk alatt tanusított lángoló hazaszeretetéért vértanu halált halt 1849-ben szeptember 16-án Pozsonyban, emlékoszlopot állítanak s az emlékleplezési ünnepére a derék szerzetes életrajzát megírják. *Gasparics* a szabadságharc kitörése előtt tizenegy esztendőig a ferenczrendiek budapesti társaságának volt a tagja.

Régi műemlékek. A *segesvári* ágost. ev. felsővárosi templom, mely a 15-ik század végén (1482.) épült szép góth stílusú egyház, de a hozzávalóságok és a melléképületek hozzá ragasztása által eredeti szép formájából kivetkőztetett, a hitközség javíttatni kezdte. Ez évben a templom déli oldalát javíttatni és stilszerű oldaltámmakkal erősíteni. A templom, mely hajdan a dominikusoké volt, egyike Erdély nevezetesebb régi épületeinek. A segesvári tanács is javíttatja a segesváriak egyik büszkeségét, a felsővárosi remek *kaputornyát*, mely az erdélyi bekerített városok ilyen műemlékei között az első helyet foglalja el.

A **nyári lövésznek** hatodik napja is lefolyt e hó 23-án, s még három versenynap lesz, csütörtökön

IRIBSZ-PÁRDUCZ.

September 9-ikén: D. e. 10 órakor *ünnepélyes záró-ülés* a fővárosi Vigadóban. Ugyanaznap indulás a nagyobb kirándulásokra, u. m.: 1. *Belgrád*—*Konstantinápoly*. 2. *Orsova*—*Herkulesfürdő*. 3. *Bosznia*—*Hercegovina*. 4. *Zágráb*—*Fiume*—*Abbazia*. 5. *Tátrafűtredék* és a *dobsinai jégbarlang*. 6. *Mezőhegyes*. 7. *Pöstyén*.

FEJEDELMI VENDÉGEK KOBURGBAN.

Lapunk f. é. 31. számában „*Fejedelmi vendégek Koburgban*” című magyarázat kíséretében közöltük azt az érdekes képeslapot, mely az *Ernő* Lajos hesseni herceg és *Melitta* Viktória szász-koburg-góthai hercegnő esküvőjén megjelent nagy számú fejedelmi rokonságot *Viktória* angol királyné köré seregelve ábrázolja egy igen sikerült fényképi fölvetel alapján.

Képmagyarázatunk megbízhatóknak ismert értesítések alapján készült ugyan, mindazáltal egyes tévedések fordulnak elő benne. Sietünk a forrásainkra háruló tévedéseket annyal inkább helyreigazítani, mert ez a legilletékesebb helyről, *Fülöp* szász-koburg-góthai herceg ő kir. fensége titkárságától szerkesztésünkhez intézett értesítés alapján tehetjük.

E szerint megemlíthető: — *Fülöp* szász-koburg-góthai herceg atyja nemcsak *Albert* királyi hercegnek, hanem *Viktória* angol királyné ő felségének is unokatestvére volt. — *Viktória* királyné anyja szász-koburg-góthai hercegnő volt. — *Mensdorff* Arthur gróf a képen nem mint a kísérethez

zeti keresztül a könyv ügyes tollú írója az olvasókat, mindenütt pontos és nélkülözhetetlen adatokat szolgáltatva. Egész kis, dióhéjba szorított, érdekes történelem és ethnographia van ez érdekes könyvben, melyet biznyosan sok utas fog forgatni. Mint a *Baedeker*ek, ez a 209 oldalas terjedő könyv is piros vászonba van kötve s ára 1 frt.

József főherceg elsőzava egy könyvhöz. *Markusovszky* Béla fővárosi tüzoltó-segédtsízt, a „*Tüzrendészeti Lapok*” szerkesztője, négy kötetes szakmunkát írt a tüzoltásról. Az első kötethez, a mely az országos tüzoltó-szövetség támogatásával már néhány nap mulva megjelenik, *József* főherceg írt előszót, a melyben szól a magyar tüzoltóság fejlődéséről, fölemlíti, hogy van már több tüzoltói szakmunkánk, de azért, mint tüzrendészeti munka, ez a könyv lézagpótló. A főherceg ezeket írja:

„Nem elég csak akkor menteni, ha már reánk szakadt a vész; még az sem elég, ha csirájában nyomatik az el; keletkezésének okait is ki kell puhatólni s üdvös rendszabályokkal meg kell fékezni a veszedelmét! És ez irányban az eddig megjelent tüz munkák még nem nyújtottak elégséges tájékoztatást. A tüzoltás, mint ilyen, behatóan tárgyalatott; de a *tüzrendészet* némileg még el volt hanyagolva. Ezen két szaktudományt egyesítve részletesen vezet a nagy közönség szeméi elé a jelen munkának szakavatott szerzője, *Markusovszky* Béla, a ki, mint gyakorlati ténen működő tüzoltó és mint szakiró egyformán kiérdemelte a hazai tüzoltók tiszteletét és bizalmát. Szerző és munkája vázolja a magyar tüzoltás történelmét, tárgyalja a tüzvédelem elhárítására szolgáló eszközöket, tanítja a tüzoltás mesterségét és művészetét és megmutatja, mily módon nyújtható segítség a tüzárkok által sújtottaknak.”

aztán bevezetik az augusztusi meeting. A Szent-István-díj versenyen után az érdeklődés valamennyire csökkent, de azért a fővárosnak már van egy olyan törzssökös lövészklubja...

A jeruzsálemi vízvezeték. A porta elrendelte a jeruzsálemi régi vízvezeték újjáépítését, mert már használhatatlan. Nem is csoda, mert Salamon király idejéből való.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: RAFFAY KÁROLY, a székely-keresztúri függetlenségi párt elnöke, köztisztviselőként élt férfit, ki 40 ezer forintnyi vagyonát végrendeletileg az E. M. K. E.-nek és a keresztúri gimnáziumnak hagyományozta.

Bölcső mellett. Fecskeimhez. Kisérő levelében azt mondja: «nem olyan erőtlen portékák ezek; de sajnos, nem lehetünk egy véleményen, mi, ellenkezőleg, úgy találjuk, hogy nagyon is sok bennük az erőtlenesség.

«Ráhelltem azt a gyógyezkedést, melyet, mint apa, tehetem.» vagy: «Csak úgy dagadtak a könyvek, mint börtönben a rabbilincs.»

Vagy nem füllantó magyartalanság-e, a mit a kis madárfejekről mond: «Gondos őrszemekkel volt én tölem tartva.»

Buzdítás... Kisérső csinált szellemesség van benne. Fekete és rózsaszín. Nem világos. Ha kedvese híven, tisztán, szerelmes szívvel tér vissza, a költő mért halasztja egyesülését a túlvilágra?

Szép a zene. Havason. Alkonyodik, stb. Költői hivatás egyikéből sem látszik.

Csillagos éjszakán. Ugy vágyodom. Van bennük egy kis formázék, de más érdemű nem igen van. Szerző jobban teszi, ha tehetőségét az iskolai önképzőkörön belül fejleszti...

Nem közölhetők: Este két a... Az önkéntes. A honvédek...

Előfizetési fölhívás.

A «Vasárnapi Ujság», a legrégebb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes lap, eredeti elbeszélések és életképek, részben illusztrálva, közöl Jókai Móról, Mikszáth Kálmántól, Baksay Sándortól, Gyarmathy Zsigánéól, Herczeg Ferenczről, B. Büttner Linától, Szivos Bélától, Kazár Emiltől, stb.

A «Vasárnapi Ujság», mint családi lap, kiterjeszkedik a női munkakörre és divatra is.

A «Vasárnapi Ujság» hetenként két nagy ívre terjedő tartalma számos rendkívüli melléklettel lesz jövőre is bővítve, s ezen felül külön képmellékleteket is ad.

A «Vasárnapi Ujság» társalapja, a most már 40-ik évfolyamában lévő «Politikai Ujdonságok», melyet mint az események híj és részrehajlatlan előadója, valódi házigazdónak ismert el a magyar olvasó közönség, a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összefoglalásban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg, s így e lap, kivált vidéken, hol a postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napilapokat is sok tekintetben pótolja.

A «Politikai Ujdonságok» újabb mint képes újság jelenik meg, s minden száma a napi eseményekre vonatkozó több képet közöl.

A «Politikai Ujdonságok»-hoz «Magyar Gazda» című hetenként megjelenő gazdasági és kertészeti képes lap s ezen felül rendkívüli mellékletekkel is bővítve lesz a lapnak hetenként másfél s minden második héten két ívre terjedő tartalma.

Mind a két lapnak kiegészítőjeül szolgál a «Világkrónika» című képes heti közlöny, mely hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg, és az általánosabb érdekű napi események részletes magyarázatára szolgáló cikkeken kívül rendszeres közöl nagyobb elbeszéléseket és regényeket képekkel, úgy szintén mulatózó közleményeket, képtalányokat, stb.

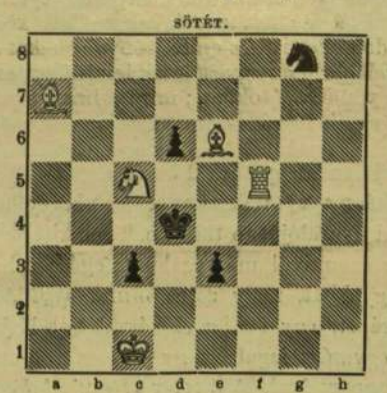
ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEINK: Évnyegyedre (jul.—szept.) A «Vasárnapi Ujság» 2 frt — kr. A «Vasárnapi Ujság», a «Világkrónika»-val együtt 2 frt 40 —

A «Vasárnapi Ujság», és a «Politikai Ujdonságok» 3 frt — A «Vasárnapi Ujság», és a «Politikai Ujdonságok», a «Világkrónika»-val együtt 3 frt 40 kr.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság», és «Politikai Ujdonságok» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

SAKKJÁTÉK.

1851. számú feladvány. Meyer F.-től.

Világos. Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1842. számú feladvány megfejtése

Megfejtés. Világos. Sötét. 1. b2-b4 ... Be6-b6 (a) 1. ... Be6-e4 : (b) 2. V8-e8 ... c7-c6 2. V8-f5 ... b7-b6 3. He7-d5 ... c6-d5 3. V5-e4 : ... t. sz. 4. c5-b6 : mat. 4. V mat.

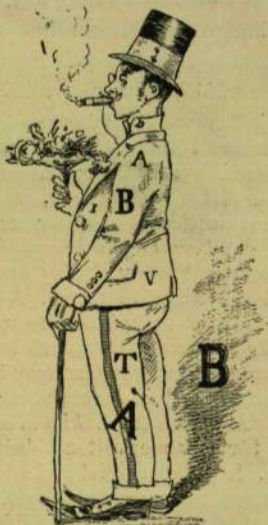
Világos. Sötét. 1. ... Be6-g6 2. He7-g6 : ... c7-c6 3. Hg6-e5 stb.

Az 1843. számú feladvány megfejtése

Megfejtés. Világos. Sötét. 1. Bf6-d6 ... t. sz. 2. Megfelelőleg mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Bördög János. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 31-ik számában közölt képtalány megfejtése: Száraz földben elhered a virág is.

Heti naptár, aug.—szept. hó.

Table with columns: Nap, Katholikus és protestáns, Görög-Orosz, Israélita. Rows for dates 26.V. to 1.S. Aug.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Selyem-hamisítvány. Egyszerű el egy mintát a venni szándékolt fekete selyemből s a hamisítás rögön kiderült: Mert míg a valódi s a jól festett selyem az elégetésnél nyomban összepöröködik és csakhamar kialszik, maga után csekély világosbarna hamut hagyván, addig a hamisított selyem (mely zairos színű — szalonnás — lesz és könnyen törik) lassan tovább ég (minthogy rostszálai a festanyagtól telítetten tovább izzanak) és sötét barna hamut hagy maga után, de valódi selyem módjára soha össze nem pöröködik, csak meggörbül. Ha a valódi selyem hamuját összenyomjuk, elporzik, a hamisított nem. — Henneberg G. (es. kir. udvari szállító) selyemgyára Zürichben, hához szállítva, postabér és vámmentesen szívesen küld bárkinek is mintákat, akár egyes öltönyökre való, akár egész végeken levő valódi selyemszöveteké. — Svajczba címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. (5)

Legjobb és leghíresebb pipere hölgykor: a La VELOUTINE

Ezer meg ezer dícsérő írat minden országból s a társadalom minden rétegéből. Fontos Világhirt

szeretek csupán jeles anyagnak szállítása folytán, mint igen érdekes kézi munkák nők számára, a meissen Smyrna-csomómunkák! Hölgyek, kik saját szükségletre vagy lakodalmi, születésnap, karácsonyi ajándékokra pompás és elpusszítatlan tartósságra ágy- vagy egyéb szőnyeg, továbbá számoly és ablakburkot, futószőnyeg, székburkot, falvédőt, butorbehuzatot, tevetáskát, párnákat, székeket stb. maguk akarnak munkálni, hozassanak árjegyzéket és mintarajzokat a kívánt tárgy megjelölésével.

SIÓFOK.

Magyar tengeri fürdő idegedző hullámvérssel. A fővárosi előkelő körök kedvelt kirándulási helye. Utókurára melegen ajánlható! Szept. 1-étől tetemesen leszállított árak! Gyönyörű fürdőpart. Pompás hullámcsapás. Fényűzéssel berendezett szobák. Kitűnő konyha, gondos kiszolgálás. Villamos világítás, vízvezeték. Csonakázás, vitorlázás, halászat, lövészverseny. Bálók, táncestélyek, tűzijátékok, velencei éj s egyéb ünnepélyek. Bővebb felvilágosítást adnak dr. Preysz «Fürdő-irodalmi könyvtárban» megjelent ismertetések, melyek minden könyvtárban és minden kávéházban kaphatók. Mérsékelt árú jegyzetek Cook és fiánál (József-tér 4.) Nyaraló telkek jutányos áron! Értéstelet nyerhetni Holzwarth Continental-szállójában vagy az igazgatósnáknál Siófokon.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:

GYULAI PÁL KÖLTEMÉNYEI.

Két kötet. Harmadik bővített kiadás. A költő aczélmetszeti arcképevel. Ára füzve 4 frt. — Diskótésben 6 forint.

GYULAI PÁL EGY RÉGI UDVARHÁZ UTOLSÓ GAZDÁJA. Dörre Tivadar rajzaival. — Harmadik kiadás. Diskótésben 2 frt.

GYULAI PÁL NŐK A TÜKÖR ELŐTT. BESZÉLY. Feszty Árpád rajzaival. — Harmadik kiadás. Füze 1 frt 40 kr. — Diskótésben 2 frt.

Advertisement for KURCZ LIPÓT és FÁRSÁ and CLICHEKET. Includes text about photography and printing services.

Kinek van szeplője? vagy bármilyen folt, vagy pattanás az arcon? Az teljes biztonsággal fordulhat annak eltüntetésére véget a világhírű Serail arckenőcsőhöz.

Rozsnyay Mátyás gyógyszerész, Aradon.

Advertisement for KWIZDA-féle KORNEUBURGI MARHA-TÁPPOR. Includes text about horse feed and a small illustration of a horse.

Advertisement for Brausweller Janos. Includes text about watchmaking and a small illustration of a watch.

Advertisement for Röser János nyilv. tan- és nevelő-intézete. Includes text about school enrollment and location.

Advertisement for Dr. Lengyel Fr.-féle nyirfabalzsam. Includes text about medicinal properties and a small illustration of a person.

Advertisement for A belgyógyászat tankönyve. Includes text about medical textbooks and authors.

Advertisement for Tűzi fecskendők. Includes text about fire extinguishers and a small illustration of a fire extinguisher.

Advertisement for Brausweller Janos. Includes text about watchmaking and a small illustration of a watch.

Advertisement for Röser János nyilv. tan- és nevelő-intézete. Includes text about school enrollment and location.

BUDAPESTI CZÉGEK.

A legjobb Fogak és fogsorok
Fogáshoz használhatók, legolcsóbb árakon.
RÓNA IMRE
fogspecialistánál.
Budapest, Király-utca 47, a térvárosi templom átellenében.

Ezennel van szerencsénk a nagyérdemű hölgyközönséggel tudatni, miszerint elegáns és nagyszabású
női divat-termünk
helyben
Kossuth Lajos- (Hatvani)-utca 11. szám megnyitottunk, mely alkalmából a legújabb külföldi modellek, valamint kelme megtekintésére bátorodunk tisztelettel meghívni.
Kohn és Heller.

FÖLDVÁRY IMRE
férfit- és fehérnemű-raktára.
BUDAPEST,
IV., Koronaherczeg-utca 11. sz., a posta mellett és VIII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
Villamvilágítás. — Telefon. — Árjegyzék bérmentve.
Cságon össze nem tévesztendő Földvári J. (Jakab) czéggel.

Trükköket, Nevelőintézeteket, Gyermek- és ifjúkorokat ajánl és elhelyez

LATZKOVITS A.
BUDAPEST,
IV. kerület, Váci-utca 22. szám.
Cs. és kir. szabadalmazott fehérnemű-gyáros ajánlja
uri divat- és fehérnemű-ujdonságait.

„Toronyórák“
palota, lakatya, gyári órákat, villanyórákat, legelőnyösebben rendez be
Mayer Károly L.
1-ő magyar gőz-gyára
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzék, költségjegyzék bérmentve.

A Magyar Asphalt
részvény-társaság
Budapest, Andrássy-út 30
elvéllalja jótállás mellett legolcsóbban
asphalt-burkolatok fektetését és
nedves lakások, pinczék, stb. gyökerecsiszoztatását.
Telefon.

Kertész Tódor
műiparáru
uj raktára
Kristóf-tér
Gróf Teleki palotában.

35. SZÁM. 1894. BUDAPEST, SZEPTEMBER 2. 41. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG az egész évre 12 frt; POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre 6. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG az egész évre 8 frt; félre 4. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK az egész évre 5.—; félre 2.50. Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldíj is eszandó.

Nyilvános elemi fiu-iskola
Budapest, IV., Ujvilág-utca 16, I. em.
A Nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium engedélyvel megnyitott nyilvános jogú, államérvényes bizonyítványokat kiállítható
4 osztályu tan- és nevelő-intézetemet
alkalmasabb, minden igénynek megfelelő helyiségbe helyeztem át, melybe egyaránt felveszek bejáró, félkosztos és belakó növendékeket s nagy súlyt fektetek a rendes tantárgyakon kívül különösen a német nyelv gyakorlati oktatására mind a 4 osztályban és a test edzésére.
A tandíj a beiratási s orvosi díjon kívül mind a 4 osztályban havi 10 frt. A félkosztosok a tandíjjal együtt szintén mind a 4 osztályban — összesen havi 28 frtot fizetnek; a belakókat pedig külön szóbeli megbeszélés alapján fogadom el.
Mint hogy a növendékek **csakis korlátolt számban** vétetnek fel, a mélyen tisztelt szülők és gyámokot felkérem a beiratásokat intézeti helyiségben naponként d. e. 9—1-ig és d. u. 3—5-ig eszközölnék.
A tanév szeptember 1-én kezdődik, de kellő igazolás mellett az év bármely részében is vétetnek fel növendékek.
A magánvizsgálatok szeptember havában tartatnak, de előleges bejelentés alapján az intézetemben az év bármely szakában is letehetők.
A bizonyítványok államérvényesek. 5848
Minden nemű egyéb felvilágosítással szívesen szolgál,
Szánkássy János, igazgató, intézet-tulajdonos.

GANZ ÉS TÁRSA
VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT
BUDAPEST.
Ajánlanak mindennemű vas-, acél- és fémöntvényeket építkezési és gépészeti czélokra **vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.** — A helyi viszonyok szerint szerkesztett turbinákat, órlöhengereket kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési czikkeket. — Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — **Alagcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállító kocscikat.** — Álló vagy fekvő **gázmotorok** egy vagy két hengerrel és mindennemű **zúzógépek.**

Főraktár Budapest, 1894 augusztus 1-étől saját házban
VI., Váci-körút 57/a. sz.
Alakult 1856. **KÜHNE E.** Alakult 1856.
gazdasági gépgyára Mosonban.
Ajánlja általánosan kedvelt, egyszerűségében felülmulhatlan s több mint 14,000 példányban elterjedt
„Hungaria Drill“ és „Jubileum Drill“
sorvetőgépeit leszállított árakon. 5831
Hegyes hullámos területre „**MOSONI DRILL**“ legjobb, legegyszerűbb sorvető. Sack-féle ekék, két és több vasan ekék. Laacke-féle szántó földboronák 12-féle nagyságban. Laacke-féle kedvelt rébtoronák. Rosták konkolyozók, kit. szelelő magtár-rosta, (33 forint) meglepő munkaképesség. Ventzky-féle fillesztők, szecska- és repavágók stb. stb. Árjegyzékek bérmentve.
Főraktár Budapest, 1894 augusztus 1-étől saját házban. VI. ker., Váci-körút 57/a. sz. a.

ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS BUDAPEST 1885. KÖZREMŰKÖDŐI ÉREM JELES TÁJÉKFELVÉTELÉKÉRT BUDAPEST 1885.
Klász György
Fényképészeti műintézet
IV. hatvani utca 18. sz. 1. emeleten
Elvéllal mindennemű fényképi felvételeket, többszorosításokat gépek ról, spar. mű- és tantárgyakról, s a t
PHOTOLITHOGRAPHIA. CZINKOGRAPHIA. FÉNYNYOMAT. AUTOGRAPIA. FÉNYMÁSOLAT.
KÖZREMŰKÖDŐI ÉREM JÓ PHOTOLITHOGRAPHIAKÉRT BUDAPEST 1885.

SZÖRVESTŐ POR
(Poudre dépilatoire)
BRÜNING G. C.-tól, M. m. Frankfurtban.
Eliemert legjobb szörvestő szer, méregetmes, egészen ártalmatlan, a leggyöngédebb bőrt sem támadja meg, emel-fogva hölgyeknek kiválóan ajánlíható. Hatása rögtöni és tökéletes. **Egyetlen szörvestő szer, mely orvosilag ajánlítható, a melynek Örszországba vitelét a szent-pétersvári orvosi hatóság megengedte, s mely az antwerpeni világiállításon az ottani Musée commercial de l'Institut supérieur de Commerce által elfogadva és kitüntetve lett.** Egy üvege 1 frt 75 kr., a hozzávaló eset 12 kr.
Raktár: Budapest, TÖRÖK J. gyógyszerárában, Király-utca 12. szám.

A Pozsonyi Kereskedelmi Akadémia,
melynek végbizonyítványa egy évi önkéntesi katonai szolgálatra jogosít, és melynek eddig végzett tanulói a legelsőrendű kereskedő, gyári és bankári czégek-nél, vagy közhivatalokban és a mezőgazdaságban nyerne alkalmazást, 1894 szeptember elsején tizedik évfolyamát nyitja meg.
Az intézetet látogató vidéki tanulók elhelyezése ügyében az igazgató készséggel jár a szülők kezére. Az ezen tanulók fölött iskolán kívül is gyakorlándó felügyelést pedig az intézet tanárai gyakorolják, kik közül egyébiránt néhányan szintén fogadják családijukba tanulókat teljes ellátásra. — Felvilágosításokat kész-éggel ad és tájékoztatást évi jelentést kívánatra küld.
Pozsonyban, 1894 július hó. **Jónás János, igazgató.**

A VIII. NEMZETKÖZI KÖZEGÉSZSÉGI ÉS DEMOGRAFIAI KONGRESSZUS.

A közegészségügy ápolása csak az újabb évtizedekben kezdett nagyobb föllendülésnek indulni. Azóta ez ügy bajnokai számos nagyszabású, a tapasztalat által megerősített, igen fontos tudnivalóval gazdagítottak bennünket. Számos szakferüú szegődött ezen új intézmény szolgálatába, sokféle eszközzel iparkodtak azt a szakemberekkel, az orvosokkal és a közönséggel megismertetni és minél szélesebb körnek közkincsévé tenni.

FODOR JÓZSEF, A VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ELNÖKE.

MÜLLER KÁLMÁN, A KONGRESSZUS FŐTITKÁRA.

HIERONYMI KÁROLY, BELÜGYMINISZTER, A KONGRESSZUS ELNÖKE.

Az utóbbi ezélből a fölhasználható eszközök közül egyik legfontosabb a hivatott férfiak időnkénti összejövele, mikor is együtt működve, egymás felfogását személyesen megismerik és eszmecsereik által az egyes tételek megvilágítását sokkal könnyebben lehetővé teszik.

A nemzetközi közegészségi és demografiai kongresszus, mely ez idő szerint fővárosunkban ülésez, szintén azzal a nagyfontosságú föladattal kíván foglalkozni, hogy az egészség legbiztosabb föltételeit kutassa s megállapítsa, más részről pedig, hogy a népesség physikai tulajdon-

KORÁNYI FRIGYES, A KÖZEGÉSZSÉGI CSOPORT ELNÖKE.

LÁNG LAJOS, A DEMOGRAFIAI CSOPORT ELNÖKE.